

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOM

MAREC 2018
ŠTEVILKA 65
ISSN 1331 - 548X

NOVA KNJIGA

O umetniški in življenjski poti Josipa Križaja, slovenskega opernega pevc na Hrvaškem

RAZISKAVA

Slovenske mladine na Hrvaškem družbeni angažma in razvoj manjšine ne zanimata pretirano

OB JUBILEJU

Osrednja knjižnica za Slovence v Karlovcu je v 25 letih postala zakladnica slovenske pisane besede

INTERVJU

Skladatelj in pianist Juraj Marko Žerovnik, mlad in uspešen umetnik slovenskih korenin

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Kako uresničiti katalog dobrih idej?
- 3 Leto 2018: izzivi za slovensko skupnost na Hrvaškem
- 4 Zvočna razstava o Prešernu v popularni glasbi
- 4 Novi-stari predsednik: Staramo se, nujna je pomladitev
- 5 Veleposlanica: Zgolj vpis v ustavo Slovincem na Hrvaškem še ne zagotavlja vseh pravic
- 5 Knjiga o vrhunskem opernem umetniku Josipu Križaju
- 6 Marija Barbieri: Naslednja monografija? O Irmi Polak!
- 7 Dokumentarec o tipično slovenskem, o kozolcih
- 7 Novoletni koncert narodnih manjšin Mesta Zagreb
- 8 Peli smo na maši v cerkvi sv. Jerneja v Šentjerneju
- 8 Ambiciozni načrti za leto 2018
- 9 Pridobivanje potrdil o živetju – priložnost za druženje
- 9 Še na mnoga leta, draga Marija!
- 10 Januarja pestro in veselo, februarja prezebno in ekspresno
- 10 Zanimljive maske i dobra zabava
- 11 Tradicionalno veselje in presenečenja
- 11 Kako negovati vlastitu nacionalnu pripadnost
- 12 Zvonimir Beker (1927–2017)
- 12 Aleksandar Petroci - Saša (1937-2018)
- 12 Živahna pomlad v zagrebškem Slovenskem domu

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 13 Vrednote naše mladine: družina, prijateljstvo, poštenost
- 13 Februarja člani Lipa pripravili stodevetnajsti dogodek v 14 letih
- 14 V Cankarjevem letu ne le kultura, ampak tudi znanost
- 15 Druženje z rojaki iz Štajerske
- 15 Dežnik z morčičem naše rojakinje – nov reški spominek
- 16 Poezija za kulturni praznik, pesem za pomoč otrokom v stiski
- 16 Predstava o aleksandrinkah – pogleda v delček slovenske zgodovine
- 16 Sabina Koželj Horvat: Dokler bo zanimanje, bosta v Osijeku obstala slovenski jezik in kultura
- 17 Digitalizirana etnološka zbirka
- 18 Glasbeno-literarni večer s pianistom in pisateljem

- 18 Za Prešernov dan koncert iz dveh dežel
- 19 Ob sodelovanju se tudi z malo denarja ustvari veliko muzike
- 20 Podpora evropski državljski pobudi za boljši položaj manjšin

MATERINŠČINA

- 20 Dalmatinova Biblija: sodobna, s pridihom preteklosti
- 21 Vedrana Kovač Vrana: Čitatelje najviše zanimaju suvremena događanja u Sloveniji
- 22 Cankarjevo leto kot priložnost za poglobitev v materinščino

POGOVARJALI SMO SE

- 22 Ljubezen do opere družni Slovence in Hrvate

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 23 Slovenski filmi na Hrvaškem, hrvaške razstave v Sloveniji
- 24 Juraj Marko Žerovnik: Moje vezi s Slovenijo so družinske, jezikovne in kulturne
- 25 Osvojili smo triperesno deteljico medalj: zlato, srebro in bron!
- 25 Ponosni na športnike, navdušeni nad navijači
- 26 Med rokometnim prvenstvom zaživelo slovensko središče
- 26 Mogočni Prisojnik nama je dovolil, da ga osvovjiva
- 27 Janko Jazbec - zaslužni sokolski prednjak i djelatnik

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 29 Rotarjevi mozaiki novega Pulja
- 29 Beatifikacija patra Straška?

NOVICE IZ DOMOVINE

- 30 Arbitražni vozil – ga je mogoče razvezati? Kako?

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 29 Imeti dobrega prijatelja je največje bogastvo na svetu
- 30 Pregovori so zaklad ljudske modrosti
- 31 Notranjske dobrote s slastnimi imeni
- 31 Kako sem sam sebi postal dedek
- 32 Slikarska zapuščina opernega umetnika

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba
in **Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb**
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske
in **Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak, Polona Jurinić, Irena Pavlović, Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

Slika na naslovnici:
Ob slovenskem kulturnem prazniku je izšla knjiga o še enem Slovincu, ki je blestel na hrvaških odrih; življenjsko pot Josipa Križajeva (na naslovnici v vlogi Borisa Godunova v istoimenski operi M. P. Musorskega) je opisala Marija

Barbieri. Nemogoče je naštetati vso Križajevovo ustvarjalnost, ki je z zlatimi črkami vpisana v zgodovino hrvaške glasbe, kaj šele vse vloge, ki jih je v Zagrebu odigral od leta 1913 do svoje upokojitve leta 1957. Bil jih je več kot sto trideset, nastopov pa tri tisoč.
(Foto: Zavod za zgodovino hrvaške književnosti, gledališča in glasbe HAZU)

Kako uresničiti katalog dobrih idej?

Slovenski dom z velikimi koraki stopa svoji 80-letnici naproti. Včasih se zdi, kot bi se v dolgoletnem delovanju izčrpal. Ni res. Idej je veliko, le člani, ki bi jih bili pripravljene uresničiti, je še treba najti. Zlasti mlade.

Ohranjanje identitete, zavedanje korenin, negovanje materinščine, skrb za dediščino ..., takšne cilje si v ospredje postavlja sleherno slovensko društvo v zamejstvu in po svetu. Vsako pa mora potem premisliti, kako te visokoleteče besede pretočiti v prakso.

Tu pa se pogosto zatakne.

Včasih se zdi, da so že vremenske okoliščine bistveno pomembnejše od pripadnosti narodu: treba je namreč vzeti pot pod noge, iti na tramvaj ali v avtomobilsko gnečo in lov na parkirno mesto. Urici v Slovenskem domu je treba prišteti še dve: za prihod in odhod domov. Prehuda vročina ali polarni mraz sta ponavadi jeziček na tehtnici, ki nas odvrne od poti. Če bi sodili po obisku dogodkov v Slovenskem domu in pripravljenosti za so-

delovanje v dejavnostih in načrtovanju programov, je velik del članstva čisto zadovoljen, da društvu plača letno članarino in mu tako pripada na papirju. Kaj več bi bilo že preveč utrujajoče. Nekaterim pa se tudi zdi, da je v Slovenskem domu premalo zanimivega zanje. Kot bi ne mogli stakniti glav skupaj in predlagati kakšne nove dejavnosti ali osvežitve stare. To je vendar bistvo društvenega delovanja!

In to je hkrati pripravljanje terena, da bodo to dejavnost nekoč prevzeli naši mladi. Ob misli na to, nas vse nekoliko stisne pri srcu, saj se v Slovenskem domu včasih počutimo kot v upokojenskem klubu, mlajših, še sploh zelo mladih, je komaj za vzorec. In ko beremo raziskave o tem, kaj jim pomeni razvoj manjšine (praktično nič – preberite si članek dr.

Barbare Riman v tej številki Novega odmeva), je občutek stiske in negotovosti še večji. Kaj bo, ko nas ne bo več?

A so tudi resni razlogi za optimizem: med našimi člani krožijo izjemno zanimive zamisli, kako zadevo pognati naprej. Marsikdo vsaj razmišlja o tem. Poglejte spodnjo anketo (morda ste jo prebrali že pred tem uvodnikom) in boste videli. Odgovori na vprašanje, čemu se je treba posvetiti v letu 2018, se berejo kot katalog dobrih idej: kultura, izobraževanje, druženje, mladi, najmlajši, pluralno in dejavno, ohranjanje jezika in pripadnosti, pisanje o nas in o naših prednikih ter zgodovinskih vezeh med narodoma – kot vir navdiha za nove rodove. Zamisli je prek zadosti za pravo strategijo. In edino, kar je še potrebno, so ljudje, ki bodo ideje uresničili. Kaj čakate? (jpt) 🍏

Anketa

Ključna izziva za slovensko skupnost na Hrvaškem

Kako privabiti članstvo k bolj zagnanemu delovanju v društvu, predvsem pa, kako ga narediti bolj privlačnega za mlade, sta ključna izziva za našo skupnost v letošnjem letu, ki ju lahko izluščimo iz ankete za 65. številko Novega odmeva.

Borut Gulič: »Prizadevati si moramo za krepitev inštitucij, potrebnih za obstoj in razvoj slovenske manjšine na Hrvaškem, a tudi hrvaške v Sloveniji. Spodbujati je treba dinamičen razvoj odnosov v kulturi in izobraževanju. V politiki bo potrebne ga več argumentiranega in polemičnega podajanja dejstev, saj bodo sicer napetosti še naprej obremenjevale zgodovinske in naravne vezi med dvema narodoma.«

Luka Hribar: »Želim si, da bi svoja otroka lahko vključil v takšne dejavnosti slovenskega društva v Zagrebu, ki bi bila primerne zanj. Eden od izzivov je torej, da bi prek sveta nacionalne manjšine skušali predlagati dejavnosti, v katerih bi se našli najmlajši in najmanjši. Sam se pri tem ne bom mogel posebej angažirati, saj so moji glavni izzivi na osebni ravni, se pravi diplomirati na specialističnem študiju, delati in skrbeti za družino.«

Rok Jurinič: »Glede na starajočo se slovensko skupnost na Hrvaškem, je osrednji izziv poiskati način, da bi pritegnili mlade k sodelovanju in obiskovanju dogodkov v našem društvu. Vsekakor je treba na vsak način nadaljevati z založniško dejavnostjo, od izdajanja knjig o naši skupnosti do Novega odmeva. Novi odmev se mi zdi zelo pomemben, če nič drugega, kot sled, ki bo ostala za nami.«

Stanka Novković: »Zelo pomembno je, da se člani bolj in v večjem številu vključujejo v dejavnosti društva. Obstaja velika nevarnost, da bodo sekcije, ki jih vodijo starejši člani, ugasnile, če vodenja ne bomo prenesli na mlajše. Poleg uglednih obiskov iz Slovenije bi si želela še več stikov z navadnimi ljudmi, npr. z društvi iz Slovenije, ki bi jih lahko obiskali. In najpomembneje: še bolj bi se morali ukvarjati z ohranjanjem slovensčine, k učenju pa pritegniti tudi mlade.«

Vasiljka Tovarloža: »Največji izziv je poglobitev odnosov med Slovenijo in Hrvaško na poslovni, znanstveni, kulturni ravni, tudi na področju slovenskega jezika. Pomembno je tudi sodelovanje v gospodarstvu in turizmu.«

Agata Klinar Medaković 🍏

Kulturni praznik

Zvočna razstava o Prešernu v popularni glasbi

Slovenski kulturni praznik smo letos proslavili s tremi dogodki: izidom knjige o opernem pevcu Josipu Križaju, ogledom dokumentarnega filma **Tipično slovensko: kozolci**, na sam praznik, 8. februarja, pa smo spoznali uglasbljeno Prešernovo poezijo.

Pred otvoritvijo razstave je v polni Prešernovi dvorani Slovenskega doma zadonela slovenska himna, sledila sta nagovora in praznični čestitki predsednika društva **Darka Šonca** in **Marka Rakovca** iz slovenskega veleposlaništva. Kustos Gorenjskega muzeja iz Kranja **Gašper Peternel** je predstavil projekt, s katerim predstavljajo slovenske glasbenike in skupine, ki so v zadnjih desetletjih Prešernovo poezijo na novo interpretirali in uglasbili v najrazličnejših popularnih zvrsteh. Poudaril je domače vzdušje v Slovenskem domu, ki se je čutilo že ob

Gašper Peternel, Darko Šonc, v ozadju skupina Tantadruj: **Aleš Hadalin, Boštjan Sokolič, Mateja Blaznik** (z leve). Obe foto: SŠ

postavljanju izložbe. Popeljal nas je v zgodovino uglasbenih Prešernovih pesmi, od 19. stoletja, ko sta si Prešernova poezija in glasba začeli podajati roke. V 80. letih je rokarska skupina Lačni Franz igrala Zdravljico, ki jo je Stanko Premrl uglasbil kot napitnico in je postala edina revolucionarna skladba na Prešernovo besedilo. Po 90. letih so Prešernove pesmi skladali tudi drugi glasbeniki, nekateri zaradi promocije, drugi zaradi aktualnih besedil, tretji so pesnika doživeli na bolj romantičen način. Omeniti velja projekta, ki sta združila slovenske glasbenike, in sicer kompilacija Neistrohnjeno srce in Prešer'n'roll.

Prešerna je posebej zanimivo uglasbila

Veliko zanimanje za poslušanje uglasbenega Prešerna.

skupina Tantadruj, ki je tudi nastopila v naši dvorani in nam zapela nekaj Prešernovih pesmi.

Razstava je drugačna od običajnih. Na panojih so plakati, pred njim pa stojalo s predvajalnikom zvoka in slušalkami. Ko prebereš informacijo o pesmi, glasbi in izvajalcih, lahko skladbo tudi poslušáš. Tako smo lahko prisluhnili Lačnemu Franzu, Sedmini, Jerci Mrzel, Ditki Haberl, Janiju Kovačiču, Otu Pestnerju, Andreju Šiferju, a tudi metalski skupini Brezno in retroavantgardni skupini Laibach.

Ob poslušanju gostujoče skupine Tantadruj in posnetkov se zaveš širine glasbene kulture.

Stanka Herak

Volilna skupščina

Novi-stari predsednik: Staramo se, nujna je pomladitev

Volilne skupščine Slovenskega doma, ki je potekala 21. marca, se je udeležilo 54 članov. Za predsednika za naslednje štiriletno obdobje je bil vnovič izvoljen **Darko Šonc**, ki je na čelu društva že 24 let.

Uvodoma je predsednik društva poročal o delu v letu 2017, izstopajoče dogodke je ilustriral s fotografijami. Za Novi odmev je povedal, da zaradi povečanega števila priveditev od lani izhaja štirikrat na leto; v ospredju so poročila o dejavnostih Slovenskega doma, a tudi v ostalih slovenskih društvih na Hrvaškem. Glede članstva pa je povedal: »Statistika kaže, da je starostna struktura vse slabša, obenem pa je tudi vse manj članov.« Skupščina je soglasno sprejela tudi poročilo o finančnem in materialnem poslo-

Volilna komisija: **Stanka Novkovič, Nino Lah, Adica Dobrič-Jelača** (z leve) ter novi-stari predsednik **Darko Šonc**.

vanju z zaključnim računom za leto 2017. »Nadzorni odbor se je sestal 14. marca, pregledali smo predvsem, ali so dokumenti originali, najbolj pomembno je, da je društvo poslovalo zakonito in ustrezno evidentiralo finančno poslovanje,« je povedal predsednik nadzornega odbora **Rolando Nikčević**.

Prišel je čas za pomladitev

Na volitvah so bili v upravni odbor poleg dosedanjih članov **Miroslave Marie Bahun, Boruta Guliča, Polone Jurinič, Silvestra Kmetiča** in **Darka Šonca** izvoljeni še novi člani **Stanka Herak, Marjeta Trkman Kravar, Rolando Nikčević, Agata Klinar Medakovič**. Edini kandidat za predsednika društva je bil **Darko Šonc**. Skupščina ga je soglasno izvolila. Za podpredsednika društva je bil izvoljen **Silvester Kmetič**, v nadzorni odbor pa **Marjan Dirnbek** (predsednik) ter članici **Hedvika Čeranič** in **Nada Gajdarov**.

Novi-stari predsednik je predstavil načrt dela

Člani so z zanimanjem spremljali potek volilne skupščine. Obe foto: akm

za leto 2018. Poleg izida štirih števil Novega odmeva je napovedal program ob stoletnici smrti največjega slovenskega pisatelja **Ivana Cankarja** in praznovanje dneva državnosti v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom. »Prišel je čas, da se društvo pomladi, nujno je nekaj narediti v zvezi z mladimi,« je dejal Šonc. Kot pomemben projekt je omenil svet za prihodnost, o katerem je razpravljajal že prejšnji upravni odbor: »Povabili bi mlade nad 30 let starosti, morda bomo dobili kakšne nove ideje, posebej za mlade. Načrtujemo tudi ustanovitev slovenskega študentskega kluba.« Predlog finančnega načrta, ki bo tudi po prihodkih verjetno podoben lanskemu, je bil soglasno sprejet.

Ob zahvali za ponovno izvolitev je predsednik še enkrat povabil vse člane k aktivnejšemu sodelovanju.

Agata Klinar Medakovič

Pogovorni večer

Veleposlanica: Zgolj vpis v ustavo Slovincem na Hrvaškem še ne zagotavlja vseh pravic

Dve leti po prevzemu veleposlaniške dolžnosti v Zagrebu je bila Smiljana Knez 31. januarja gostja pogovornega večera v Slovenskem domu. V pogovoru s Tanjo Borčić Bernard je opisala svoje delovanje in počutje na Hrvaškem ter se med drugimi vprašala, zakaj se sosednji državi še nista naučili pogovarjati, sklepati kompromise in spoštovati vladavino prava.

Veleposlanica je na Hrvaško prispela v obdobju, ko priljubljenost Slovincem zaradi zapletov z arbitražo ni bila na najvišji ravni in so se Sloveniji očitale zadeve, za katere ni odgovorna. »Čprav slovenski in hrvaški narod nista bila nikoli v vojni in si delita 600 kilometrov meje, se še vedno nismo naučili, kako živeti kot dobri sosedje,« je komentirala pereče vprašanje uveljavitve arbitražne odločbe. Ob tem je poudarila, da so odnosi med državama, kakor tudi njeno delovanje na Hrvaškem veliko širši od politike, saj obsegajo tudi zelo plodno gospodarsko sodelovanje in veliko blagovno menjavo. Veleposlaničina prva prioriteta je zato gospodarska diplomacija. Posebej je poudarila slovenske naložbe na Hrvaškem, ki prispevajo k izvozu in so usmerjene tudi v tiste dele Hrvaške, kjer drugih tujih investicij ni.

Pouk slovenščine v hrvaških šolah

„Velikokrat se sliši, da je slovenski manjšini na Hrvaškem lažje, ker je zapisana v ustavo, medtem ko hrvaška skupnost v Sloveniji ni,“ pravi veleposlanica Knezova. Potem ko so se na veleposlaništvu podrobno poglobili v primerjavo statusa, so ugotovili, da ni tako in da zgolj vpis v ustavo še ne zagotavlja vseh pravic. Ne samo, da slovenska manjšina nima poslanca v saboru, spopada se tudi z razmeroma zahtevnimi pogoji za uveljavljanje svoje identitete. Primer: v Sloveniji je devet osnovnih šol, v katerih omogočajo učenje hrvaškega jezika kot obveznega izbirnega predme-

Tanja Borčić Bernard in Smiljana Knez (z leve). Foto: Antun Bukovec

ta, medtem ko so na Hrvaškem samo štiri, ki omogočajo pouk slovenščine po modelu C. Glede na dolgo mejo med državama bi bilo učenje slovenščine po veleposlaničinem mnenju na Hrvaškem pomembno ne le zaradi spoštovanja do manjšine, temveč tudi zaradi potrebe, da se ljudje naučijo jezika sosednje države.

Slovenska društva na Hrvaškem

Knezova se je srečala z večino slovenskih društev na Hrvaškem, dolguje le še obisk društvoma v Labinu in Poreču. Veleposlaništvo v pogovorih s krajevnimi oblastmi skuša vplivati, da bi se položaj društev še izboljšal, predvsem, ko gre za njihove finančne in prostorske težave. „Navdušena sem nad energijo, s katero člani društev negujejo slovensko identiteto, kot na primer idrijsko čipko v Splitu,“ je dejala veleposlanica in pohvalila pomoč, ki jo društvom nudita Zveza slovenskih društev na Hrvaškem in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Dodala je še, da bi morali imeti vsi Slovenci na Hrvaškem status zamejskih Slovincem. Po zdajšnjih slovenskih zakonodaji so kot takšni opredeljeni le Slovenci v obmejnih krajih, ostali pa so uvrščeni v skupino Slovincem po svetu. In torej tudi različno obravnavani s strani Slovenije.

Ženske v visoki diplomaciji

V slovenski diplomaciji je bilo pred leti le 3 do 5 odstotkov veleposlanic, danes pa jih je skoraj tretjina, je povedala Smiljana Knez, sicer velika zagovornica enakih možnosti. Pohvalila je opredelitev slovenskega zunanjega ministrstva za družinsko politiko, ki ob imenovanju na diplomatski položaj omogoča preselitev celotne družine. (tbb)

Kultura nas povezuje

Knjiga o vrhunskem opernem umetniku Josipu Križaju

Predstavitve knjige Josip Križaj, umetnik pred svojim časom je potekala 6. februarja v predverju Hrvaškega narodnega gledališča (HNK) v Zagrebu. Na predstavitvi so sodelovali avtorica Marija Barbieri, intendantka HNK Dubravka Vrgoč in predsednik Slovenskega doma in urednik izdaje Darko Šonc.

Za uvod v predstavitev knjige je zazvenela Križajeva mogočna izvedba arije Sulejmana Velikega iz opere Nikola Šubić Zrinjski, stvaritve Ivana pl. Zajc, ki je na Hrvaškem zelo priljubljena. Ta arija je tudi na mini zgoščenki, ki je priložena k monografiji. Darko Šonc je v pozdravnih besedah poudaril, da so hrvaško

Marija Barbieri, Dubravka Vrgoč, Darko Šonc (z leve), HNK Zagreb. Foto: akm

operno, baletno in dramsko prizorišče zaznamovali številni slovenski umetniki. Tudi v likovni umetnosti in v športu je bilo podobno. Knjiga o basistu Josipu Križaju je tretja monografija Marije Barbieri o pomembnih slovenskih opernih umetnikih; pred tem sta izšli monografiji o Josipu Gostiču in Josipu Rijavcu.

Intendantka Dubravka Vrgoč je opozorila, da je knjiga posvečena pevcu, ki je večino časa ustvarjal na odru HNK v Zagrebu, kjer je odpel največje vloge. Posebej je poudarila, da sta slovenski in hrvaški narod najtrdnje povezana prav v kulturi. Žal se je zaradi bolezni moral opravičiti maestro **Vladimir Krnjčević**. Njegov poklon umetniku je prebrala Marija Barbieri. V hommagu je med drugim napisal: »Brez pretiravanja lahko rečem, da druge basiste vedno primerjam z Josipom Križajem, ki tudi po 50 letih, odkar ga ni več, še kar živi na opernem prizorišču!«

Zagrebčani oboževali žametni glas

Josip Križaj se je rodil 5. marca 1887 v Vevčah pri Ljubljani. Na odrsko poklicno pot ni stopil kot pevec, ampak kot igravec. Leta 1908 je postal član Opere v Ljubljani, kjer je deloval do leta 1913, ko je odšel v Zagreb, kjer je s kratkimi prekinitvami ustvarjal do odhoda v pokoj leta 1957. Nazadnje je javno nastopil 3. novembra 1957 v Trubadurju. Leta 1963 je prejel nagrado Vladimirja Nazorja za življenjsko delo. Umrli je v Zagrebu 30. julija 1968. Pokopan je na zagrebškem pokopališču Mirogoj. Monografija vrhunske poznavalke operne umetnosti Marije Barbieri je izšla ob 50-letnici umetnikove smrti. Avtorica je na predstavitvi naštevala poglavja, v katera je strnila življenjsko in umetniško pot Križaja. »Kot človek je imel zelo rad življenje, v operi pa je dosegel vse, kar je bilo mogoče,« je povedala. Kritiki so velikokrat hvalili njegove vloge, v katerih je blestel z žametnim glasom. Uvrstil se je med največje umetniške osebnosti v zgodovini hrvaške opere. Monografija je krona večletnega dela Marije Barbieri. Je trajen dokument o skrbno zbranih podatkih, o izjemno pomembnem

Josip Križaj s soprogo Paulo Trauttner.

Josip Križaj kot Kecal v Prodani nevesti. Obe foto: Zavod za zgodovino hrvaške književnosti, gledališča in glasbe HAZU

in spodbudnem Križajevem prispevku k hrvaškemu glasbenemu poustvarjanju. Knjiga je tudi bogato opremljena s fotografijami, ki pričajo o tem, kako pomemben del opernih predstav so bili nekoč maska, kostum o scenografija. Tega danes ni več. Na koncu predstavitve se je avtorica zahvalila izdajateljema, Slovenskemu domu Zagreb in Svetu slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, Zavodu za zgodovino hrvaške književnosti, gledališča in glasbe HAZU – Zagreb ter družini **Ceranić**, ki ohranja spomin na velikega umetnika. O dogodku je poročala hrvaška televizija, poročilo si je mogoče ogledati na tej povezavi: <https://hrti.hrt.hr/video/show/4347178/>.

Polona Jurinić

5 vprašanj, 5 odgovorov

Marija Barbieri: Naslednja monografija? O Irmu Polak!

Avtorica knjige Marija Barbieri je Josipa Križaja približala današnji generaciji Slovencev v Zagrebu, ki ga ni imela priložnosti doživeti na odru. Ob robu izida knjige smo ji zastavili pet vprašanj.

■ **Zakaj so slovenski operni umetniki prihajali v Zagreb, kjer so dosegali velike uspehe, o katerih se še danes govori?** Treba je vedeti, da je bila Slovenija pred stoletjem tako kot Hrvaška del Avstro-Ogrske. Za nadarjene slovenske operne umetnike je bila zagrebška Opera odskočna deska za veliko dunajsko operno hišo in svetovne odre. Priti v Zagreb je bilo vprašanje uveljavitve.

■ **Križaj je na zagrebških opernih odrih ustvarjal med letoma 1913 in 1957. V tem obdobju je velikokrat nastopal z drugimi slovenskimi opernimi pevcu, ki so bili prav tako angažirani v Zagrebu.** Ob njemu so nastopala največja slovenska operna imena, kot so Irma Polak, Jo-

sip Rijavec, Mario Šimenc, Josip Gostič, Ivan Francin in Marija Podvinec. Bil je tudi partner veliki Zinki Kunc ter slavni Milki Trnini – na koncertu Rheinbergerjeve *Tribulationes Cordis Mei* v Hrvaškem glasbenem zavodu leta 1916. Pel je tudi z Emmy Destinn in Jarmilo Novotno, ki sta bili svetovno priznani pevki.

■ **Katera vloga oziroma lik mu je bil pisan na kožo?**

Bil je nepremagljiv Kecal v *Prodani nevesti* B. Smetane in Boris Godunov v istoimenski operi M. P. Musorskega, blestel je v Wagnerjevih operah *Parsifal* (kot Tuturel), *Walkiri* (Wotan) in *Lohenginu* (Henrik). Njegova prva večja vloga v Zagrebu je bila vloga Sulejmana Velikega v operi Nikola Šubić Zrinjski.

■ **Bil je protagonist na več praižvedbah hrvaških opernih del.**

Najpomembnejši lik je bila vloga bogatega kmeta Marka iz slavne opere *Ero* z onega sveta J. Gotovca. Velikanski uspeh

Marija Barbieri. Foto: akm

je doživel na praižvedbi oratorija *Življenje Cirila in Metoda Božidarja Širole* na festivalu v Frankfurtu leta 1927.

■ **Kateremu slovenskemu opernemu umetniku s hrvaškega odra bi si še lahko oddolžili z monografijo?**

Vsekakor Irmu Polak.

Polona Jurinić

Dokumentarec o tipično slovenskem, o kozolcih

Leto 2018 sta Evropski parlament in Svet EU razglasila za evropsko leto kulturne dediščine. Zato smo si v Slovenskem domu v mesecu kulture (14. in 16. februarja) lahko ogledali dokumentarni film o kozolcih, ki so prepoznaven slovenski nacionalni simbol in nepogrešljiv del kulturno-etnološke dediščine.

Film z naslovom Tipično slovensko: Kozolci je leta 2017 posnela TV Slovenija. Scenarij je napisala Milica Prešeren, režiral pa ga je Boštjan Vrhovec. V pripravi filma so sodelovali številni sodelavci. Avtorji so nas popeljali skozi zelo zanimivo zgodbo o kozolcih, ki zaznamujejo slovenski prostor in prebivalce. Najdemo jih po vsej Sloveniji, največ jih je na Dolenjskem, v Šentrupertu, kjer so zaščiteni kot kulturna dediščina. Tam lahko vidimo vse tipe kozolcev: enojne, dvojne in prislonjene, medtem ko na Primorskem, kjer je burja, kozolcev ne poznajo. Tudi sama sem zvedela veliko

zanimivosti, ki mi doslej niso bile znane.

Dediščina, ki se ji ne piše dobro

Kozolec je gospodarsko poslopje, izjemno stabilne konstrukcije, ponavadi lesena, s strani odprta stavba, ki služi predvsem za sušenje sena, žitaric, koruzne slame, fižola... Postavljali so jih že v srednjem veku ob graščinah in samostanih, največjo renesanso pa so doživeli v 19. stoletju. Za gradnjo kozolca potrebujemo kar 42 kubičnih metrov lesa (hrastovega, kostanjevega ali smrekovega), stebri so iz kamna ali od sredine 20. stoletja betonski, zelo pomembna pa je streha kozolca, ki je nekoč imela lese-

Kozolec iz dokumentarnega filma Televizije Slovenija.

no ali slamnato kritino, danes pa običajne strešnike. Dvojni kozolec je lahko težak kar 32 ton, lahko ga razstavimo in brez problemov prenesemo na drugo lokacijo. Nekoč je vsaka kmetija imela vsaj en kozolec, danes pa je malo ljudi, ki so prepoznali vrednost in pomen kozolcev in so se odločili za njihovo obnovitev, zato na žalost tudi številni propadajo. Način kmetijstva se je spremenil in jih ljudje ne potrebujejo več. Njihovo vzdrževanje se ne splača, le redki lastniki se odločajo za novi gostinski ali turistični namen.

Ob tej priložnosti se še enkrat zahvaljujemo RTV Slovenija, ki nam je ljubeznivo dovolila predvajati film; ogledate si ga lahko tudi na našem spletu (<http://www.slovenci-zagreb.hr/film-tipicno-slovensko-kozolci/>).

Marjeta Trkman Kravar 🇺🇦

Vsi, ki smo si ogledali film o kozolcih, smo bili po ogledu zelo zaskrbljeni za prihodnost tako vredne kulturne dediščine in hkrati enotni v trditvi, da imamo v Sloveniji nekaj, česar Evropa nima, kar je velika posebnost in predstavlja slovensko prepoznavnost, kar je slovenski nacionalni simbol, dediščina, estetska kvaliteta, brezčasna struktura, ki se ji žal ne piše dobro!

Pevski zbor Slovenski dom

Novoletni koncert narodnih manjšin Mesta Zagreb

Božič je mimo, novo leto smo tudi že proslavili, ljudje hitijo vsak po svojem opravku, v katedrali v Zagrebu pa je še kar praznično. Tako lahko opišemo vzdušje na koncertu narodnih manjšin Mesta Zagreb, ki je potekal 9. januarja.

Občinstvo je pokazalo veliko zanimanje za koncert, ki je postal že tradicionalen. Tako nastopajočih kot obiskovalcev je vsako leto več. Uvodoma jih je pozdravil predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin Mesta Zagreb Dušan Mišković. Med obiskovalci so bili tudi slovenska veleposlanica Smiljana Knez, zagrebški župan Milan Bandić, vodje mestnega Sektorja za uveljavljanje človekovih pravic, civilno družbo in nacionalne manjšine Elizabeta Knorr ter rektor katedrale mr. Josip Kuhtić. Nastopajočim in posebej rektorju Josipu Kuhtiću se je zahvalila predstavnica poljske manjšine Walentyna Lončarić.

Po maši ob 18. uri je po dve pesmi zapelo naslednjih deset zborov: Fedeli Fiumani italijanske skupnosti z Reke, nemški pevski zbor iz Zagreba, Mešani zbor MKD Ady Endre iz Zagreba, mešani pevski zbor Bohemia Češke besede Zagreb, vokalna skupina Wisla PKU Nikolaj Kopernik iz Zagreba, zbor Rjabinuška ruske manjšine iz Zagreba, KPD Ukrajincev Karpati mešani pevski zbor Lira iz Lipovljanov in mešani pevski zbor Slovenski dom. V katedrali so poleg Čehov, Madžarov, Nemcev, Poljakov, Rusov, Slovakov, Slovencev, Italijanov

in Ukrajincev nastopili tudi člani hrvaškega KUD Bosiljak iz Čučerja. Naš zbor je pod dirigentsko palico prof. Ivica Ivanovića zapel pesem *U to vrijeme godišta* v hrvaščini in Božji nam je rojen sin. Na koncu smo vsi pevci – tesno skupaj pred oltarjem in po taktirko Ambrozija Puškarića – zapeli Sveto noč ob spremljavi tamburašev iz Čučerja. Vsak zbor je zapel eno kitico v materinščini. Pred slovesom smo skupaj z občinstvom v en glas zapeli pesem *Narodi nam se*. Tako kot gospod Mišković si tudi mi želimo, da se bomo na koncertu božičnih pesmi zbrali tudi v letu 2019. Stanka Herak 🇺🇦

Nastop MePZ Slovenski dom na novoletnem koncertu v zagrebški katedrali. Foto: Antun Bukovec

Peli smo pri maši v cerkvi sv. Jerneja v Šentjerneju

Pevski zbor Duhovne sekcije A. M. Slomšek je na povabilo župnika Antona Trpina 28. januarja nastopil pri maši ob 10. uri v cerkvi sv. Jerneja v Šentjerneju. Župnika Trpina poznamo že dolgo, odkar v Zagrebu mašuje v slovenščini. Ker se pogosto videvamo, smo postali pravi prijatelji.

Pri maši smo zapeli Latinsko pastoralno mašo - Kyrie in Gloria (Lojze Mav), Božji nam je rojen sin (Ivan Zupanc), psalm Božič I (Gregor Zafošnik), Pastirci kam hitite (Andrej Vavken), Sanctus – Benedictus (iz maše), Oče naš in Agnus Dei (iz maše), Evharištična daritev (Viktor Mihelčič) in Glej zvezdice božje. Po maši pa smo na kratkem koncertu izvedli pesmi A. M. Slomška, in sicer Veselja dom in Pred Jezusa ponižno poklekimo (v priredbi našega zborovodje prof. **Vinka Glasnovića**) ter Večernico (v priredbi Janka Žirovnika). Zapeli smo tudi nepogrešljivo Sveto noč (Franc Gruber).

Cerkev sv. Jerneja je bila polna vernikov, med njimi je bilo tudi

Duhovna sekcija A. M. Slomšek v šentjernejski cerkvi sv. Jerneja.
Foto: Božena Pavlič

veliko otrok. To je bila otroška maša, kar je bilo vidno tudi po tem, da so bile cerkvene klopi zasedene z otroškimi glavicami. Po maši smo odšli do bližnjega kartuzijskega samostana Pleterje, kjer smo si ogledali dokumentarni film o življenju v tem samostanu, ki je edina še delujoča kartuzija v Sloveniji. Ustanovil jo je grof Herman II. Celjski leta 1403. Ljubeznivi gospod nam je še predlagal, da si ogledamo muzej na prostem, saj je samostan v nedeljo zaprt za obiskovalce. Vrata so nam odprli na prošnjo župnika Trpina.

O šentjernejski farni cerkvi

Ko je Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto med letoma 1985 in 1986 opravil arheološko izkopavanje cerkvenih ladji, je odkril, da so na mestu sedanje cerkve stale vsaj še tri njene predhodnice: dve romanski in ena gotska. Po turškem požigu leta 1500 so farno cerkev sv. Jerneja obnovili. Leta 1641 so ji dodali današnji zvonik, leta 1827 pa so jo preoblikovali. V dveh stranskih kapelah sta nameščena marmorna oltarja iz XVII. stoletja. Stranska oltarja, ki so ju pripeljali iz cerkve razpuščenega cistercijanskega samostana v Kostonjenci na Krki, sta iz prve polovice XVII. stoletja. Na severnem oltarju je Metzingerjeva slika sv. Jerneja. V novejši zgodovini je bil leta 2004 v celoti obnovljen glavni oltar, leta 2005 pa je župnik Trpin obnovil okolico cerkve in župnijski dom. Cerkev Sv. Jerneja ima farni pečat z napisom »Župnija sv. Jerneja na polju«.

Miroslava Maria Bahun

SSNM MZ

Ambiciozni načrti za leto 2018

Na seji Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba (SSNM MZ), ki je potekala 25. januarja v Slovenskem domu, so člani soglasno sprejeli finančni načrt in program dela za leto 2018.

Načrtovane dejavnosti so tudi letos razporejene v sedem skupin: informiranje, založništvo, prireditve, izobraževanje, vzgoja in izobraževanje, uresničevanje političnih pravic, uporaba jezika in pisma, zastopanje nacionalne manjšine pred predstavniškimi in izvršnimi telesi regionalne samouprave ter skupni programi.

Vljudno vabljeni na prireditve, pripravljene za vas! Še naprej nas spremljajte na »dvojezičnem spletu« www.slovinci-zagreb.hr kjer vas bomo redno obveščali o vseh dogodkih in aktivnostih zagrebškega manjšinskega Sveta!

Predsednik SSNM MZ **Darko Šonc** je med programi izpostavil praznovanje Cankarjevega leta ob stoletnici pisateljeve smrti, gledališko-stripovski performans in predstavitev knjige Cankar v stripu, obeležitev 140. obletnice rojstva pesnika Otona Župan-

čiča, izid drugega dela knjige Slovenci v hrvaškem športu **Eduarda Hemarja** in vključitev v slovesnosti ob 25-letnici karlovške Osrednje knjižnice Slovencev na Hrvaškem.

Agata Klinar Medaković

Seje so se udeležili skoraj vsi člani SSNM MZ. Foto: akm

Pridobivanje potrdil o živetju – priložnost za druženje

V prostorih Slovenskega doma sta predstavnika slovenskega veleposlaništva v Zagrebu 13. februarja izgnancem potrjevala obrazec o živetju, ki ga potrebujemo za nadaljnje prejemanje rente iz Slovenije za pretrpljeno življenje v taboriščih med drugo svetovno vojno.

Zahvaljujemo se konzulu **Viktorju Mlakarju**, ki je podpisoval izjave, in skupaj z **Ivanko Filipan**, referentko konzulata, odgovarjal na številna vprašanja izgnancev. Letos je po potrdila prišlo manj upravičencev. Nekaterih ni več med nami, nekatere pa sta zadržali bolezen in starost. Štiri članice so v bolnišnici, štiri pa doma in ne morejo na noge. Dogovorili smo se, da bomo prihodnje leto poskusili še olajšati izdajanje potrdil. Izgnanci si zaslužijo pohvalo za točnost ter prijetno druženje in obujanje spominov. Na takšnih srečanjih vedno zvemo kaj »novega«; tako nam je **Frančiška** odkrila, da ima njena mama 102

Jozefa Bogolin, Ivanka Filipan, Viktor Mlakar, Alojz Slavko Kramar.
Foto: Darko Šonc

leti. Živi v Novi vasi na Dolenskem. Bila je izgnana v Nemčijo Dan izdajanja »Potrdil o živetju« je za izgnance najlepše darilo veleposlaništva Republike Slovenije. Dragi Ivanki Filipan dolgujemo posebno zahvalo, ker nas že osmo leto »prenaša« in navdušuje v pogovorih. Hvala tudi **Ivanki Nikčević**, ki nam vedno pomaga pri organizaciji dela, sprejemu izgnancev in pogostitvi.

KraS

Majda Piskernik, slavljenska Marija Hanžek in Ivanka Nikčević (z leve). Foto: Boris

Iz Marijine sobe so se 24. januarja razlegale vesele slovenske pesmi, prežete s spomini na mlade dni. »To je bil moj pravi rojstni dan!« je slavljenska dejala ob slovesu. Ko bi le lahko videli njen vesel in nasmejan obraz ter slišali še vedno lep glas. Koliko čudovitih spominov je delila z nami! Za Novi odmev je razkrila tudi nekaj podrobnosti o svoji življenjski poti, ki jo je leta 1933 iz vasi Griže pri Celju pripeljala v Zagreb.

■ Izhajate iz številne družine. Kakšen je vaš spomin na mladostne dni?

Naša družina je živela v Grižah v prelepi Savinjski dolini in je štela 13 otrok. Rodila sem se kot zadnji otrok, pred mano so bili živi le še trije bratje in tri sestre, mati je bila gospodinja, oče rudar. Stara sem bila komaj pet let, ko je oče umrl. Imela sem lepo otroštvo. Preživela sem

Na obisku

Še na mnoga leta, draga Marija!

Mariji Hanžek, rojeni Žertek, je praznovanje 98. rojstnega dne polepšala naša Ivanka, ki jo je tudi letos obiskala na njen dan v domu za ostarele na zagrebški Peščenici, kjer živi s partnerjem Borisom. Ivanki se je letos pridružila še Majda.

ga v domačem kraju, kjer sem obiskovala osnovno šolo, kasneje sem z vlakom potovala v nižjo gimnazijo v Celje. Do železniške postaje sem imela celo uro hoda. V mladosti so me klicali **Micka**.

■ Bili ste rosno mladi, ko ste prišli v Zagreb.

Pri komaj 13 letih sem prišla k sestri, ki se je poročila v Zagreb. Najprej sem se kot vajenka zaposlila v privatnem frizerskem salonu, v pokoj pa sem odšla leta 1970 iz frizerske zadruge Bratstvo, katere salon je bil ob Nami na nekdanjem Trgu republike. Napolnila sem 50 let delovne dobe. Z delom sem bila zelo zadovoljna. Strigla sem in izdelovala lasulje. Poročena sem bila dvakrat, iz prvega zakona imam hčerko **Mirjano** in dva vnuka – **Željka** in **Davorja** ter pravnuka **Kreša**, ki je star 15 let.

■ Ste imeli stike z domovino, ste obiskovali domači kraj?

Ko sem še mogla, sem pogosto odhajala

v Savinjsko dolino. Zdaj v Sloveniji nimam nikogar več. Ko je mati zbolela, sem jo pripeljala v Zagreb in jo tukaj do smrti negovala.

■ Kdaj ste začeli zahajati v Slovenski dom?

Leta 1995 sem se včlanila v pevski zbor Slovenskega doma, kjer sem bila zelo aktivna in sem za svoje udejstvovanje prejela bronasto Gallusovo značko. Redno sem zahajala v naš drugi dom, obvezno na petkova srečanja, na katerih sem večkrat nastopala z vokalno-instrumentalno skupino Angeluši, ki je bila dejavna v »mojem« domu za ostarele.

■ Kako potekajo vaši dnevi?

Zelo rada čitam in še vedno pojem v pevskem zboru v domu za ostarele. Rada bi še prihajala v Slovenski dom, kjer sem preživela lepe trenutke, a mi zdravje tega ne dovoli več.

Ivanka Nikčević/akm

Petkovi srečanja

Januarja pestro in veselo, februarja prezeblo in ekspresno

Za srečanje v januarju bi na kratko lahko rekla: pestro in zelo zanimivo. Februarja pa je čisto drugače: skozi sneg in mraz se je v Slovenski dom prebila le peččica hrabrih, ozebljih in zvestih članov. Po kratkem klepetu in kozarčku so se urno obrnili in odhiteli domov.

Zadržimo se torej pri januarju, ki je bil lep, topel in sončen mesec. Na petkovo srečanje so prišli tudi štirje slavljenici: **Olga, Božena, Majda, Tone**. Lepo jih je bilo poslušati, ko so pripovedovali o svojem življenju. Majda je tudi prebrala nekaj zanimivih novoletnih čestitk. Vse je ganila **Olga Šikovec Lunčer**, ko nam je pripovedovala o svojih dosežkih v vrhunske športu. Kako je postala tako uspešna atletinja? V srednjo

šolo je morala iz domačega kraja potovati v Celje. Vsak dan je tekla na vlak, ki je odpeljal ob 5.30. Tekla je po dežju in snegu. Tudi po končani šoli se ni nič spremenilo, saj je prvo službo dobila v Celju. »Kakšen trening je to bil vsak dan!« se je spominjala Olga. Vpisala se je v športno društvo Kladivar Celje. Sprva ni prav resno in redno trenirala. Spodbodlo jo je, ko so se njeni klubski kolegi odpravili na počitnice na morje. Ona pa

morja še nikoli ni videla. Tako se je začela njena uspešna športna pot. Ko smo sedli k bogato obloženi mizi, smo Olgo zasipali z vprašanji. Ko sem jo vprašala, koliko medalj, pokalov, odlikovanj je prejela, mi je z nasmeškom odgovorila: »Tega sploh ne vem, kdo bi vse to preštel in si zapomnil. Toliko tega je bilo!« V takšnem prijetnem vzdušju je minilo naše januarsko srečanje.

Ivanka Nikčević 🍷

Na januarskem prvem petku je bilo veselo! Foto: Nino Lah

Riba Irena Hribar Pavlović: Ribja pesem

Sem ribica mlada vesela,
veselo se v morju igram,
in plavam po morju Jadranskem,
saj drugih jaz morij ne znam.

Pa prišel slovenski je ribič
poskušal je v mrežo me ujet,
me rešil je tip iz tujine
saj ribiča vrgel je v klet.

Zaplavala spet sem veselo,
smejala se HE HE HE HE
hrvaški je ribič zdaj prišel,
in hotel ujeti me je.

Zdaj moj je Slovenec me rešil,
je tujca od mene pregnal,
ker ribic ne sme se loviti,
zato ga je kar kaznoval.

Da bomo vsi srečni, veseli,
da v morju zavladal bo mir,
Slovenci, Hrvati in drugi:
uživate kuhan krompir.

Maskenbal

Zanimljive maske i dobra zabava

Veseli maskenbal u Slovenskome domu ove je godine održan 13. veljače. Maske su bile izvrsne - pojedine nikako nije bilo moguće prepoznati, bile su raznovrsne i duhovite, simpatične, seksi, zastrašujuće a iznad svega razdragane i vesele.

Došao je sluga Jernej, a i šeiku od Arabije nije bilo daleko doći u Slovenski dom. Pokazalo se da ima nade da se članstvo Doma pomladi, bile su tu dvije djevojčice koje planiraju pjevati u našem zboru, kad malo odrastu. Dame, čarobnica, Vesna - simbol proljeća, pla-

ninar s Pohorja, velika i mala mačka i tako redom. Ali uz pohvalu svih maski za umješnost i trud da budu što zanimljivije, posebnu pažnju izazvale su jedna velika Riba - poeta, koja nam je zapjevala svoju autorsku pjesmicu o sudbini ribe koju spašavaju iz mora (pročitajte je

Zajednička slika za uspomenu. Foto: Božena Pavlić

Slovo od starega leta

Tradicionalno veselje in presenečenje

Od starega leta smo se v Slovenskem domu poslovili 29. decembra. Letošnje druženje sta zaznamovali presenečenja: tombola s samimi dobitnimi srečkami in izbor najboljšega tradicionalnega božičnega kruha poprtnika.

Božena Vodeničar: Srečke so bile v hipu razprodane. Obe foto: Antun Bukovec

Kot stalnica novoletnega druženja pa omenjamo polno dvorano in dobro staro glasbo ansambla Sotošek. Če ste se morda vprašali, kdaj se je začelo prijateljstvo z družino Sotošek, vam lahko povem, da je bilo to leta 1999, ko nas je mlad muzikant s harmoniko **Branko Sotošek** prvič obiskal. Ko je zaigral in zapel, je zvenelo kot pravi orkester. Vsi so bili navdušeni: plesalo in pelo se je vse do polnoči, ko je počil šampanjec. Novemu letu se je nazdravljalo do

Polna Prešernova dvorana.

zgodnjih jutranjih ur. Od takrat ansambel Sotošek v Slovenski dom prihaja vsako leto, z vse več inštrumenti in pevkami, najprej s hčerko **Tadejo**, potem še z mlajšo **Katjo**. In tako je bilo tudi tokrat, ko smo se veselili vstopa v leto 2018.

Da bi bili srečni, zdravi, veseli in v družbi dragih ljudi, so bile želje vseh nas. Te želje so se nam izpolnile, ko smo kot ena velika družina praznovali slovo starega leta. Bili smo zares srečni in veseli. Ob zvokih slovenske in hrvaške glasbe smo se tudi zavrteli po Prešernovi dvorani.

Ivanka Nikčević

u okviru) i jedna super seksi crvenokosa Valentina koja nas je počastila svojim dolaskom, iako je već sljedeći dan imala silne obaveze, budući da je ove godine odmah poslije fašnika slijedila i Pepelnica i Valentinovo.

Nagrade za Valentinu, slugu Jerneja i čarobnicu

Žiri čiji članovi uživaju najveće povjerenje da znaju i mogu prosuđivati pravedno i nepristrano, **Irena**, **Polona** i **Davor** su žiriranjem obavili besprijekorno. Naravno, vrlo su ozbiljno promotrili sve maske koje su se morale predstaviti i više puta prošetati ispred žirija i tek su nakon ozbiljnog razmatranja izabrali tri najbolje. Zadatak je bio vrlo ozbiljan jer dodjeljivale su se tri lijepe nagrade. Prvu nagradu je osvojila neodoljiva Valentina, drugu sluga Jernej a treću čarobnica na metli, koja je čak demonstrirala svoje znanje upravljanja metlom. Važno je reći da nije bilo nezadovoljnih ovom odlukom, pa je zabava nastavljena u odličnom raspoloženju i maski i onih koji nisu bili maskirani.

Irena, poosebljena v ribo. Foto: BP

ona je bila vrlo lijepa i zanimljiva. **Tone**, stalni „diskdokej“ je s puno žara birao i puštao dobru glazbu, a sve je posebno razveselilo svojim dolaskom naš **Bojan**, kojemu nije bilo teško s harmonikom potegnuti iz Velike Gorice i s kojim smo sa zadovoljstvom zapjevali naše drage slovenske pjesme. Veselo druženje je potrajalo uz pjesmu, kupicu i krafne.

Stanka Novković

Razmišljanje

Kako njegovati vlastitu nacionalnu pripadnost

Povodom ankete o izazovima slovenske manjine u 2018. godini Borut Gulić za ovaj broj Novog odmeva, podijelio je s nama razmišljanje o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

Sin sam majke Hrvatice i oca Slovenca koji su, kao i Snjihovi predci, jasno nacionalno opredijeljene osobe. Takav sam stav naslijedio i njegovao kao jedini mogući izbor vlastite nacionalnosti, te se oduvijek osjećam pripadnikom većinskoga slovenskoga naroda, većinskoga hrvatskoga naroda, slovenske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Sloveniji. Oduvijek znam da se taj osjećaj ne bi mogao promijeniti ni nenasilno ni politikom nasilne asimilacije bilo gdje živio (a živio sam u trećoj državi). Dapače, moja nacionalna identifikacija nikad nije podrazumijevala omalovažavanje ijednoga drugog naroda niti ijedne nacionalne manjine. Ljubav prema svojim narodnim korijenima i prihvaćanje drugih bili su uvijek i bit će uvijek paradigma moga nacionalnog bića, a ti su osjećaji i principi prije svega izazov za slovensku manjinu u Hrvatskoj – sad i uvijek!

Borut Gulić

In memoriam

Zvonimir Beker (1927–2017)

Tik pred koncem lanskega leta nas je v 91. letu starosti zapustil dolgoletni član Slovenskega doma Zvonimir Beker. V društvo se je včlanil leta 1996, skupaj z ženo Marto Beker. Obiskovala sta prireditve, gospod Zvonimir pa je običajno prišepnil kakšno zamisel ali nasvet. Včasih je prišel le na pogovor s prijatelji in povedati kakšno šalo. Redno je prihajal na prve petke, kjer je nastopal in igral na orglice. Še vedno se zdi, kot da je z nami. (MM)

Aleksandar Petroci - Saša (1937–2018)

Januarja nas je v 81. letu zapustil Aleksandar Petroci - Saša. Dolga leta je bil naš sopotnik. Kot hišnik je od leta 1992 odklepal in zaklepal vrata Slovenskega doma, nosil pošto in virmane ter nasploh skrbel za vse, kar je potrebnega za življenje društva. Nikoli mu ni bilo težko še malo ostati, še kaj postoriti, še malo pomagati. Ves čas je bil zraven pri prenavljanju Slovenskega doma: razbijanje, odvažanje, obrtniki, pospravljanje ... Za nekatere člane pravimo, da so duša in srce društva. Takšen je bil naš Saša. Hvaležni smo za njegovo ljubezen in potrpežljivost, ki jo je pokazal do drugih članov Slovenskega doma. (MM)

Napovedujemo

Živahna pomlad v zagrebškem Slovenskem domu

Aprila in maja bo v našem društvu zelo živahno. Skoraj vsak teden bomo zvestim obiskovalcem postregli z bogato bero zanimivih kulturnih dogodkov. Vsakega je vredno obiskati, nobenega se ne spleča zamuditi. Se vidimo!

13. april: Na koncertu z naslovom Pozdravljeni prijatelji bo MePZ Slovenski dom gostil Lovski pevski zbor iz Medvod, ki ima za seboj vrsto nastopov v Sloveniji in tujini, tudi na prireditvah slovenskih zamejskih društev. Odmevale bodo zborovske melodije z lovsko, spomladansko, ljubezensko in prijateljsko tematiko.

18. april: Na razstavi z naslovom Slika mojega sveta bomo spoznali likovna dela z enim samim skupnim imenovalcem: prikaz sveta, kakor ga vidi 19 umetnikov iz Hrvaške, Slovenije, Srbije in Črne Gore. Na ogled bo prava rapsodija barv in tehnik, od akvarela do olja na platnu, ki so jo ustvarili: Angelina Đoković Janjušević, Emina Jaić, Mercedes Bratoš, Sonja Papuga, Marija Božić, Dijana Mlinarič, Kristina Tot Kaša, Janica Šterc, Barbara Špiljak, Karmela Bojić, Zoran Hercigonja, Maja Perić, Josip Rubes, Branka Šinko, Neva Pavlin, Branka Hrzić, Miro Odavić, Denis Kaplan, Đurđica Pirkić.

25. april: Ob 140-letnici rojstva slovenske pisateljice Zofke Kveder, ki je več let živela in ustvarjala v Zagrebu, bomo to veliko Slovenko spoznali skozi oči Mance Grgić Renko, avtorice knjige Lastno življenje: srečanje z Zofko Kveder.

Maj: Z bogato domišljijo in spretnostjo svojih pridnih rok se bodo na razstavi predstavile članice ustvarjalne delavnice Slovenskega kulturnega društva Snežnik iz Lovrana.

9. maj: Na dan Evrope bomo zvedeli, kako tesno sta povezana kranjska klobasa in slovenstvo. Spoznali bomo knjigo Jerneja Mlekuža Kranjsko klobasanje (s podanslovom: Slovenska

zgodovina kot jo pišejo packe kranjske klobase na časopisnem papirju). V hrvaškem prevodu je knjiga izšla pri založbi Srednja Evropa pod naslovom I feel kranjska kobasica. Avtorju, sicer doktorju znanosti in znanstvenemu sodelavcu Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije se bo na predstavitvi knjige pridružil urednik hrvaške izdaje dr. Damir Agičić.

19. maj: Na literarno-glasbeni prireditvi bomo uživali v bogati zapuščini Ansambla bratov Avsenik. Knjigo z naslovom Avsenik - Življenje za glasbo nam bosta predstavila avtor Aleksi Jercog in urednica na Mladinski knjigi Metka Pušenjak. Srečanje z avtorjem bo posebej zanimivo, ker prihaja iz zamejstva, s Tržaškega, in ker je tudi sam glasbenik. Ob spremljavi njegove harmonike nam bodo prelepe Avsenikove melodije zapele Kresnice. Pod tem imenom že dve desetletji uspešno glasbeno ustvarjajo osnovnošolske učiteljice iz Solkana Boža Hvala, Matejka Černe in Mojca Milone.

23. maj: Spominu na največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja se bomo ob 100-letnici smrti poklonili z velikim dogodkom: Boštjan Gorenc Pižama, Andrej Rozman Roza in Žiga X Gombač nam bodo skozi stripovsko-gledališki performans predstavili svoj tridelni projekt Cankar v stripu. Na ogled bo tudi razstava stripovskih ilustracij, ki na nov način premišljajo in predstavljajo Cankarjeve Hlapce, Moje Življenje ter Hlapca Jerneja.

In ne pozabite: april in maj bosta tudi nadvse praznična: zvrstili se bodo velikonočno praznovanje, binkošti, praznik dela. V Sloveniji je dela prosti dan tudi 2. maj, prazničen pa 27. april, dan upora proti okupatorju.

Vrednote naše mladine: družina, prijateljstvo, poštenost

Splošni položaj mladih v slovenskem zamejstvu je naslov knjige, ki je bila predstavljena 31. januarja v Cankarjevem domu v Ljubljani. Žal slovenske mladine na Hrvaškem družbeni angažma in razvoj manjšine ne zanimata pretirano, kaže raziskava, ki je temelj te knjige in je bila opravljena v štirih sosednjih državah.

Ob zadnjem popisu na Hrvaškem leta 2011 se je za Slovence opredelilo 539 prebivalcev, starih od 15 do 29 let. Raziskava jih je zajela približno 11 odstotkov, kljub temu pa vzorec ni reprezentativen. Omogoča pa resen vpogled v položaj in potrebe mladih pripadnikov slovenske manjšine na Hrvaškem, saj so bile ankete in intervjuji z mladimi opravljeni upošteva je terenske izkušnje in izsledke že opravljenih raziskav.

Izobraženi, korenine jih ne zanimajo

Mladi pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem v visokem deležu živijo s starši in se predvsem zaradi finančnih, praktičnih razlogov in daljše vključenosti v izobraževalni proces dokaj pozno stanovanjsko osamosvajajo. Imajo višjo izobrazbeno struk-

Cenijo družino, prijateljstvo, poštenost in osebno samostojnost, najmanj pa se jim zdijo pomembni etnična pripadnost, razvoj slovenske manjšine, denar in angažiranost v družbi.

turo v primerjavi z drugim prebivalstvom in je to na eni strani posledica tega, da imajo že njihovi starši visoko izobrazbo, z druge strani pa v velikem deležu živijo v županijah, ki statistično izkazujejo nižjo stopnjo tveganja revščine. Pomembno dejstvo je, da lahko izkoristijo možnost nadaljevanja izobraževanja (in pridobitve štipendije) tudi v Sloveniji.

Glede splošnih vrednot so mladi večji pomen pripisali vrednotam, kot so družina, prijateljstvo, poštenost in osebno samostojnost, najmanj pa se jim zdijo pomembne vrednote, kot na primer etnična pripadnost, razvoj slovenske manjšine, denar in angažiranost v družbi. Mladi imajo, v primerjavi z ostalimi zamejstvi, dokaj visok dežel dveh državljanstev (hrvaško in slo-

vensko). Slovensko državljanstvo je imelo in še vedno ima ekonomsko vrednost, ki so jo mladi prepoznali.

Mladi pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem so manj verni in manj obiskujejo verske obrede od svojih vrstnikov, v večjem deležu so se opredelili za levosredinsko politično opcijo. Precej večje razlike pa so se pokazale v stališčih mladih do mobilnosti. Pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem so v večjem številu izkazali pripravljenost za preselitev v tujino kot pa njihovi vrstniki. Morda je večja pripravljenost za selitev posledica življenja v obmejnem območju oziroma v etnično mešanih družinah, zaradi česar so ti mladi bolj odprti za življenje v sosednji ali kaki drugi državi ali v kakšnem drugem kraju na Hrvaškem. V primerjavi z življenjem in možnostmi, ki so jih imeli njihovi starši, ocenjujejo, da jim je v življenju zlasti zaradi tehnološkega razvoja in dviga življenjskega standarda v marsičem lažje, kot je bilo njihovim staršem, hkrati pa ugotavljajo, da so jim splošne družbenoekonomske razmere manj naklonjene.

Barbara Riman

V raziskavi so sodelovali raziskovalci Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane, Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik v Celovcu in Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu. V letu 2018 se pričakuje izid še treh monografij s podrobnejšo analizo izsledkov raziskave Mladi v slovenskem zamejstvu.

Zadar

Februarja člani Lipe pripravili stodevetnajsti dogodek v 14 letih

Člani društva Lipa, ki od leta 2004 združuje Slovence in prijatelje Slovenije na zadrskem območju, so 16. februarja obeležili največji slovenski kulturni praznik in izvedli trinajsto redno letno skupščino. To je bil 119. dogodek v organizaciji društva.

»Nadaljujemo s spodbujanjem mednarodnega sodelovanja, kakor tudi z ohranjanjem slovenskih običajev in jezika,« je dejavnost društva v pozdravni besedi kratko in jedrnatopovzela predsednica **Darja Jusup**. Posebej je poudarila, da so zadrski Slovenci uspešni in visoko integrirani v hrvaško družbo.

Številni gostje na letni skupščini društva in proslavi Prešernovega dneva.

Mlada članica zadrške Lipe Adrijana Ivoš recitira pesmi svoje babice Marije Ivoš. Obe foto: Arif Sitnica

manjšin Zadrške županije **Veselko Čakić**, predsednica Make-donskega društva Biljana **Mirjana Majić** ter predstavnik Čr-nogorcev Zadrške županije **Raić Babović** in **Senad Smailagić**.

Na skupščino in proslavo, ki sta potekali v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar, so poleg članov društva prišli številni gosti, med njimi dr. **Barbara Riman** z reškega oddelka Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane. Ko je spregovorila o pomenu Prešernovega dneva, je med drugim povedala, da so Slovenci edini na svetu, ki svoj kulturni dan obeležujejo kot državni praznik.

Med navzočimi so bili še podpredsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške in predsednik Koordinacije narodnih

Po formalnostih še kulturni užitki

Člani Lipe so na skupščini potrdili poročilo o delovanju za minulo leto in program za letos. Med dogodki v letu 2017 je Darja Jusup izpostavila proslavo Prešernovega dne, jubilejno likovno kolonijo Maj 2017 Turanj in otvoritev razstave, na kateri sta nastopila KUD Tanac iz Zadra in Trio Vetrnica iz Gorišnice. Posebej odmeven je bil nastop Harmonikarskega orkestra KUD Prežihov Voranc z Raven na Koroškem na lanskem dnevu kulturne različnosti, ki so ga članice Lipe obogatile s stojnico slovenskih tradicionalnih jedi. Navzoči so soglasno sprejeli finančno poročilo za leto 2017 in načrt za leto 2018, ki ju je podala predsednica nadzornega odbora **Katarina Bezić**.

V kulturnem programu je **Andreja Malta** razmišljala o pomenu kulture, **Zorica Buljanović** je recitirala avtorske pesmi, **Marija Ivoš** pa pripovedovala spomine na Teto Malčko. Pesem iz zbirke V pesmi potisnjena je recitirala **Adrijana Ivoš**, vnukinja avtorice Marije Ivoš. Oktet Vitis iz Metlike je pod vodstvom **Mateje Jakša Jurković** izvedel splet narodnih in umetnih pesmi. Z nastopom na orglicah je proslavo popestril tudi umetnik iz Metlike **Oto Nemanič**. Gostovanje metliških prijateljev je potekalo v okviru projekta kulturnega sodelovanja med društvi s Slovensko izseljensko matico iz Ljubljane. Praznovanje se je nadaljevalo s pogostitvijo ter druženju ob pesmi v veselem razpoloženju.

Darja Jusup 🗣️

Karlovac

V Cankarjevem letu kultura in tudi znanost

V karloškem Slovenskem domu so v treh mesecih pripravili pet dogodkov. Trikrat so na svoj račun prišli ljubitelji umetnosti, dvakrat pa člani društva in drugi Karlovčani, ki jih zanimajo znanost, tehnologija, inženirstvo in matematika.

Lanski Slovenski dnevi v Karlovcu so se sklenili 18. decembra v mestni knjižnici s pravljicnim večerom za odrasle in mladino. V okviru Celink, to je predstavitev pravljic s celin, je potekalo branje slovenskih del. Pravljičice so brali **Carmen L. Oven**, **Miro Tičar** in **Sara Mravlja Stegenšek** iz Novega mesta ter **Mojca Rapo**, **Marija Mitrović**, **Mirjana Došen**, **Tatjana Basar**, **Svetlana Basar**, **Vasilka Dragosavljević**, **Nataša Vojnović** in **Željko Mavretić** iz karloškega Slovenskega doma. V glasbenem programu je nastopil **Robert Oven** na kitari in didžeridu, ki velja za najstarejši pihalni instrument na svetu. Kot uvod v Cankarjevo leto 2018, ko se spominjamo 100-letnice smrti velikega slovenskega književnika Ivana Cankarja, je 17. januarja v Striptoteki mestne knjižnice potekal literarni večer. O

Sodelujoči na pravljicnem večeru iz ciklusa Celinke. Obe foto: Tihana Tepšić

Frida Bišćan je predavala o Janezu Vajkardu Valvazorju.

Cankarjevem življenju je spregovorila **Tatjana Basar**. Odlomke iz zbirke črtic *Moje življenje* (v hrvaščini je izšla pod naslovom »Crtice iz moje mladosti«) sta brali članici društva **Marija Mitrović** in **Vasilka Dragosavljević**.

V počastitev slovenskega kulturnega praznika je osrednja slovensost potekala 12. februarja. O prazniku je spregovorila predsednica društva **Marina Delač-Tepšić**. Poudarila je vzorno kulturno sodelovanje z Osrednjo knjižnico za Slovence na Hrvaškem. V nadaljevanju je **Frida Bišćan** predavala o Janezu Vajkardu Valvazorju in njegovi Slavi vojvodine Kranjske, in sicer s pomočjo opornih točk dr. **Barbara Riman**, ki se je zaradi bolezni žal morala opravičiti. Sledilo je odprtje razstave o Janezu Vajkardu Valvazorju v sliki in besedi v salonu Šestić. Tematsko razstavo je pripravila Frida Bišćan, knjižničarska svetovalka v Narodni univerzitetni knjižnici v Zagrebu in članica slovenskega društva. V glasbenem programu je s skladbo J. S. Bacha nastopil mladi kitarist **Luka Krčelić**, učenec glasbene šole pod mentorstvom prof. **Tene Bunčić**.

Zanimivi predavanja

Slovenski dom se je pridružil Karloški univerzi in društvu Nikole Tesle v pripravi ciklusa dvanajstih poljudno-znanstvenih predavanj v letu 2018 pod skupnim imenom Znanost, tehnologija, inženirstvo in matematika (ZTIM-STEM). Prvi je predaval naš član dr. **Mirko Butković**, in sicer 31. januarja na temo STEM – kaj je to? Drugo predavanje je potekalo 21. februarja; o računalnikih in umetni inteligenci je predaval dr. **Vladimir Špišić**.

Marina Delač-Tepšić 🗣️

Poreč

Druženje z rojaki iz Štajerske

Ob slovenskem kulturnem prazniku so k nam v Istro prišli rojaki iz 300 kilometrov oddaljenih Slovenskih goric. Člani Kulturno turističnega društva Selce, ki tako kot naše društvo Oljka deluje že 10 let, so nas 10. februarja razveselili z dramsko predstavo in koncertom.

Člani dramske skupine so veseljaki, ki s skeči razveseljujejo občinstvo. Dodobra so nas nasmejali s hudomušnimi zgodbicami, v njihovi spevni in zanimivi govorici. Tudi pevci so peli ljudske pesmi v domačem narečju.

Gostovanje je bila še ena lepa priložnost za povezovanje z društvom in kulturnimi skupinami v naši matični domovini. Večer smo zaključili z prijetnim druženjem.

Obljubili smo si, da bomo ostali povezani in bomo ob priliki obiskali njihov kraj.

Miriam Pran

Nastop pevske skupine KTD Selce. Foto: Miriam Pran

Reka

Dežnik z morčičem naše rojakinje – nov reški spominek

Dolgoletna članica KPD Bazovica Ludmila Počkar Ličen že desetletje in pol največ umetniške pozornosti posveča motivu morčiča. Prepoznavnega zamorčka s turbanom je upodobila tudi na dežniku, ki je obogatil ponudbo reških spominkov. Svoje morčiče je predstavila na razstavi v reški galeriji Grad, ki so jo odprli 24. novembra lani.

Morčiči so eden najbolj znanih simbolov Reke, Kvarnerja in Hrvaškega Primorja. Gre za ljudski nakit z več stoletij staro zgodovino. Umetnica je priljubljeni motiv prenesla na dežnik, ki ga je v celoti oblikovala sama. Na razstavi so bile na ogled tudi njene skice in slike na temo morčiča. Razstavo in avtorico je lepo predstavila vodja likovne skupine KPD Bazovica

Ada Osmanagić in med drugim opozorila na njeno predanost in ljubezen do slikanja, posebej do Reke in morčiča kot dela reške identitete. Obiskovalce je razveselil tudi nastop klape Opatija, v kateri poje umetničin vnuk **Edgar Rupena**.

Ludmila Počkar Ličen (88) se je rodila v Vršču v Srbiji, v slovenski družini iz Postojne, ki jo je po več selitvah zaradi očetove službe železničarja pot naposled pripeljala na Reko. Slika od otroštva, na Reki se je izobraževala tudi pri priznanih akademskih slikarjih (Vilim Svečnjak, Miron Makanec in Antun Žunić) in bila z nji-

hovim priporočilom sprejeta na šolo za uporabno umetnost v Zagrebu, toda šolanja zaradi finančnih težav žal ni mogla nadaljevati. Na Reki se je zaposlila v podjetju Rijeka-projekt kot tehnični risar, svoje likovno ustvarjanje pa nadaljevala v okviru več skupin.

Udeležila se je številnih umetniških srečanj in prejela tudi vrsto nagrad in priznanj, sodelovala na več kot petdesetih skupinskih in več kot 25 samostojnih razstavah, od Reke, Zagreba, Opatije in Senja do Kopra in Postojne, kjer je bila posebej odmevna njena razstava o Majlontu, delu starega mestnega jedra, kot umetniško in dokumentarno pričevanje o njegovi nekdanji podobi. Ludmila Ličen se je večkrat samostojno predstavila tudi v KPD Bazovica.

Marjana Mirković za Sopotja, marec 2018

Ludmila Počkar Ličen, slikarkina hčerka Žana (stoji) in Ada Osmanagić (z leve).

Razstava slik s prepoznavnim zamorčkom. Obe foto: MM

Poezija za kulturni praznik, pesem za pomoč otrokom v stiski

Izstopajoča dogodka v februarju sta bila proslava ob Prešernovem dnevu 18. februarja z nastopom pesnic Karmen Dondivič in Mojce Mareša ter sodelovanje Ženskega pevskega zbora Prešernovke na humanitarnem koncertu Marijini obroki v Šibeniku 28. februarja.

S praznovanjem slovenskega kulturnega praznika ohranjamo spomin na 8. februarja 1849 umrlega največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna, po katerem se imenuje tudi naše društvo. Literarni večer v počastitev praznika je vodila naša članica **Simona Grgas Tucilo**, ki je tudi recitirala pesmi Franceta Prešerna in Simona Gregorčiča. Svoje pesmi, ki jih pišeta že od rane mladosti, pa sta predstavili predsednica društva **Karmen Dondivič** in članica **Mojca Bareša**. Karmen je izbrala štiri pesmi v hrvaščini in dve v slovenščini. Ko piše v materinščini, daje njeni besedi posebno lepoto primorsko narečje. Ob pisanju se spominja rojstne Postojne,

Prešernov dan v društvu: Simona Grgas Tucilo, Karmen Dondivič in Mojca Bareša.

domaćih običajev in brezbriznih otroških let v Vipavski dolini, kjer je preživljala počitnice pri sorodnikih, potem ko se je s starši preselila v Šibenik. Njene pesmi imajo pridih domotožja, kar pri poslušalcih pogosto izvabi solze.

Mojca je leta 2000 v Sloveniji izdala pesniško zbirko *Moja pot v poeziji*. Ko je recitirala še neobjavljene pesmi v hrvaščini in eno v slovenščini, je znova potrdila,

da z lahkoto piše v obeh jezikih. Po slovenski domoljubni pesmi nas je na krilih verzov popeljala v razmišljanje o življenju in nam na šaljiv način predstavila sebe in delček svojega uporniškega značaja.

V poeziji naših pesnic smo uživali, upamo, da bodo njihove pesmi zaživele tudi v knjigah in si odprle pot v širšo javnost.

Pomoč osirotelim in lačnim otrokom

Na petem človekoljubnem koncertu, ki ga v okviru mednarodnega projekta Marijini obroki pripravlja Osnovna šola *Murterski škoji*, so naše Prešernovke v šibeniškem mestnem gledališču nastopile v odlični družbi. Peli so še klape Bunari iz Vodice, Oršulice iz Vodice in Solaris iz Šibenika, **Mate Skračić** Adaptive Quartet, Murter guitar duo **Mate&Ivan**, sopranistka **Helena Bastić** in »berekina« **Oliver Jakovčev**. Šolski pedagog **Alen Skroza** je občinstvu predstavil zanimivo zgodbo Marijinih obrokov. Začelo se je leta 1992, ko je škotski humanitarac **Magnus MacFarlane-Barrow** pomagal beguncem v BiH. Ker so bili ljudje tudi po koncu vojne še kar pripravljeni pomagati, je pognal projekt Marijini obroki. S prispevki prehranjujejo in šolajo več kot milijon otrok v trinajstih najbolj revnih državah sveta in jim pomagajo, da se izvijejo iz primeža siromaštva. Hrvaško društvo Marijini obroki, ki deluje od leta 2009, zagotavlja 11 tisoč obrokov za otroke v Malaviju, Beninu, Liberiji in Ekvadorju. V šolski kuhinji Dalmacija v Hozinu v Beninu pripravljajo malico za 750 otrok.

Mojca Bareša 🇺🇸

ŽPZ Prešernovke na humanitarnem koncertu Marijini obroki. Obe foto: Darijana Aužina

Predstava o aleksandrinhah – pogled v delček slovenske zgodovine

V koncertni dvorani HNK Varaždin sta 24. februarja v počastitev slovenskega kulturnega praznika dramska skupina Društva žena iz Prvačine in orkester Prvačka pleh muzika uprizorila predstavo *Aleksandrinke*.

Kulturni dogodek v varaždinskem HNK je neposredni prispevek k ohranjanju spomina na tisoče mladih slovenskih žena, soprog in mater, ki so pred približno stotimi leti zapuščale domove v Sloveniji, da bi v Egiptu

Intervju

Sabina Koželj Horvat: Dokler bo zanimanje, bosta v Osijeku obstala slovenski jezik in kultura

Predsednica Slovenskega kulturnega društva Stanko Vraz iz Osijeka Sabina Koželj Horvat se je rodila leta 1972 v Ljubljani, kjer je leta 1997 končala fakulteto za farmacijo. V ravno Slavonijo jo je pripeljala ljubezen. Od leta 1998 živi v Osijeku, kjer si je ustvarila družino.

Je članica Hrvaškega društva književnikov za otroke in mlade (Klub prvih pisaca). Piše za otroke in odrasle, objavlja knjige, slikanice in kratke zgodbe, prevaja s slovenščine, hrvaščine in angleščine. In vodi slovensko društvo, od njegove ustanovitve pred dobrim desetletjem.

Nastop orkestra *Prvačka pleh muzika* in dramske skupine Društva žena iz Prvačine.

Barbara Antolić Vupora, **Andrija Karafilipovič**, Aleksandra Pivec, **Marko Rakovec** (z leve). Obe foto: Krešo Đurić

zaslužile denar kot varuške in guvernante in pomagale svoji družini v domovini. Ime so dobile po v Aleksandriji. Ob začetku druge svetovne vojne je bilo v Egiptu okoli 7000 aleksandrink.

Nastop slovenskih umetnikov iz Vipavske doline so organizirali Slovensko kulturno društvo Nagelj, Hrvaško-slovensko društvo prijateljstva Varaždin ter predstavniki slovenske nacionalne

manjšine Varaždinske županije, mesta Varaždin in občine Cestica. Predsednica društva prijateljstva **Barbara Antolić Vupora** in predsednica Naglja **Martina Lesjak** sta se za pomoč zahvalili navzočim predstavnikom Slovenske izseljenske matice, slovenskemu veleposlaništvu na Hrvaškem, Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu in Koordinaciji hrvaških društev prijateljstva. Državna sekretarka

na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. **Aleksandra Pivec** je dejala, da je dejavnost slovenske skupnosti na območju Varaždina primer dobre prakse v ohranjanju slovenskih tradicionalnih vrednot. Poudarila je, da kultura prva odpira vrata kakovostnemu sodelovanju dveh narodov in dveh držav na vseh področjih.

Antun Klarić 🇭🇷

■ Vaše društvo je eno mlajših slovenskih društev na Hrvaškem.

- Ustanovili smo ga leta 2007 po večkratnih poprejšnjih poskusih. Ideja se je rodila po srečanju z **Darkom Šoncem** v Šmarjeških toplicah. Najzaslužnejši za začetek, organizacijo in programe društva od tedaj pa do danes je tajnik **Zvonko Horvat**. Društvo vodim od začetka, z aktivnim mandatom pa končam jeseni 2019.

■ Katere aktivnosti in programe društva bi posebej izpostavili?

Vsako leto izvajamo raznovrsten program. Sodelujemo na manjšinskih prireditvah v Osijeku in Osiješko-baranjski županiji. Vsako leto pripravimo Dneve slovenske kulture v Osijeku, od leta 2016 a na pobudo slovenskega veleposlaništva tudi Dneve Slovenije v Slavoniji. Na naše povabilo se odzovejo ugledni gostje iz Slovenije: Mariborski oktet, pevski zbor Studenec iz Pivke, ljudska pevka **Marjetka Popovski**, igralka **Sašo Klečnik** in **Jure Ivanušič**, pisatelj **Bogdan Novak**... V prostorih društva vodim dopolnilni pouk slovenskega jezika v okviru programa slovenskega ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Občasno organiziramo atraktivne izlete v domovino. Izdali smo tudi priručnik za hrvaško-slovensko komunikacijo.

■ Katere težave najbolj pestijo društvo?

Glavni problem je staranje pripadnikov manjšine in upadanje števila Slovencev v mestu in okolici. Zaradi bolezni smo izgubili kar nekaj aktivnih članov.

■ Kakšni so načrti za prihodnost?

Prihodnost društva leži na aktivnih članih in ostalih, ki ga podpirajo. Med našimi člani je tudi nekaj otrok in mladih s slovenskimi koreninami (od 7 let do 20 let), ki jih vključujemo v aktivnosti. Dokler bodo imeli željo in pripravljenost, bosta v Osijeku obstajala slovenska kultura in jezik. (akm) 🇭🇷

Sabina Koželj Horvat: »Glavni problem društva je staranje pripadnikov manjšine in upadanje števila Slovencev v mestu in okolici.« Foto: osebni arhiv

Tršće

Digitalizirana etnološka zbirka

Od 7. marca so vse knjige, ki jih je izdala Etnološka zbirka Palčava šiša, objavljene v Digitalni knjižnici Slovenije (Dlib), ki je osrednji slovenski spletni portal za dostop do digitaliziranega znanja in kulturnih zakladov.

Digitalna knjižnica Slovenije (Dlib) hrani prek 3,5 milijona strani gradiva nacionalnega kulturnega in znanstvenega pomena. Gre za več kot pol milijona enot – člankov, knjig, fotografij, plakatov, fotografij, zemljevidov, zvočnih posnetkov, ki izvirajo z območja Slovenije ter so pomembni za slovensko zgodovino, kulturo in znanost. Na portalu so prostodostopni časopisi, knjige, poročila itd, na voljo pa je tudi odlični in preprosti iskalnik. Do gradiva Palčave šiša lahko dostopate prek te povezave: <https://www.dlib.si/results/?euapi=1&query=%27keywords%3dmarko+smole%27&pageSize=25&ftype=knjige>.

(ms) 🇭🇷

Glasbeno-literarni večer s pianistom in pisateljem

Umaška Ajda je za slovenski kulturni praznik 7. februarja pripravila bogat program, v katerem so nastopili pianist Bojan Glavina, pisatelj Vanja Pegan ter člani in članice društva.

Tokratni kulturni praznik je bil še posebej svečan, saj je dr. **Zvone Žigon**, sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu predsednici društva **Danici Bojković** predal nagrado za družbeno odgovornost HORUS 2017, v kategoriji Podjetnik s slovenskimi koreninami, ki deluje v zamejstvu oz. po svetu. Poleg njega so se proslave udeležili svetovalec na slovenskem veleposlaništvu **Matjaž Marko**, glavna tajnica Slovenske izseljenske matice **Jasmina Ilić**, župan

Umaga **Vili Bassanese**, predsednik umaškega mestnega sveta dr. **Jurica Šiljeg**, predstavniki drugih slovenskih društev iz Istre in seveda člani Ajde ter krajani Umaga.

Kulturni program je otvoril Ženski pevski zbor Ajda, **Irena Blažič** pa je obudila spomin na Franceta Prešerna z recitacijo njegove pesmi Vrba iz Sonetov nesreče. V nadaljevanju programa je prof. **Neven Ušumović**, ravnatelj mestne knjižnice Umag predstavil pianista Bojana Glavi-

no (roj. 1961). Umetnik je na ljubljanski akademiji za glasbo je diplomiral iz orgel in kompozicije. V njegovem skladateljskem opusu je okoli 400 del, med njimi polovica za otroke in mladino, saj se posveča tudi pedagoškemu delu. Njegov recital Slovenske klavirske miniature je nekakšna osebna antologija slovenske klavirske glasbe, saj obsega 30 miniatur 24 slovenskih skladateljev, od Linhartove Mazurke iz leta 1790 do sodobnih skladb. V Umagu jih je zaigral deset.

Za Prešernov dan koncert iz dveh dežel

Na prazničnem koncertu v Mestnem lutkovnem gledališču sta 8. februarja gostovali pianistka Tamara Povh in violinistka Sausan Hussein. Njuno muziciranje sem pričakovala s posebno radovednostjo. Upravičeno, saj je bil to čaroben praznik glasbe.

V gledališču so skoraj vsi sedeži zasedeni. Sedimo, čakamo. Slovensko-hrvaški živžav napolni dvorano. Na odru sameva star pianino, pozornost pritegne lep cvetni aranžma. Točno ob 18. uri se z uvodnimi besedami **Vere Hrga** začne slovesnost. Predsednik Triglava **Cveto Šušmelj** prisrčno pozdravi navzoče. Na oder stopita lepi, mladi glasbenici v dolgih večernih oblekah. Pozdravimo ju s ploskanjem. Nato nastopi tišina – v pričakovanju glasbe. In takrat zažuborijo mavrični zvoki.

Gromek aplavz za glasbenici Sausan Hussein in Tamaro Povh (z leve). Voditeljica Vera Hrga v sredini. Foto: Daria Povh Škugor

Skromna, krhka drža nasmejane pianistke se je ob dotiku klaviature, kljub neuglašenu instrumentu, spremenila v čudovit spoj njene prirojene muzikalnosti in vere v obnavljajočo se glasbo. Strune na violini njene soustvarjalke so zapele s slepečo tonsko lepoto in osupljivo neprisiljeno gibkostjo. Igrali sta intenzivno in mehko hkrati, napeto in koncentrirano. Nista si dovolili nikakršne ohlapnosti. Skladbe so zvenele kot zvočna impresija, klena, jedrnata in čvrsta. Brez vsake teatralnosti zmerno, uglajeno in urejeno sta prebujali atmosfero glasbene umetnine, ki se pije kot eliksir. Bleščavo interpretacijo so zaznamovali fokus, čistost in samoumevna umetelnost. Njuna glasbena govorica je bila predana in prešerna, žametna in naravna, preprosta in vizionarska, opojna in popolno umetniško sugestivna.

V manj kot uri čarobnega glasbenega dogajanja sta nas glasbenici popeljali skozi skrbno domišljen in filigransko natančno izdelan program, ki je slonel na slovenskih in arabskih ljudskih temah in povezal obe kulturi.

Občinstvo ju je nagradilo z gromkim aplavzom, v imenu društva sta prejeli šopek rož.

Zven tega prelestnega koncerta, polnega ganljivega sija, sem čutila iz sebe same. Znova sem odkrila skrivnost in naravo čiste glasbe, zaradi katere se spontano zaprejo oči in se vsakdo znajde s svojimi mislimi v svojem svetu.

Ana Viktorija Dešković

Evropska državljanska pobuda za boljši položaj manjšin

Predsedniki večine od 18 manjšinskih svetov, predstavniki zagrebških narodnih manjšin ter njihovi najožji sodelavci so se 3. in 4. marca družili v Termah Jezerčica v Donji Stubici. Prvi dan je bil posvečen izobraževanju, drugi pa redni seji Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb.

Pod vodstvom predsednika Koordinacije **Dušana Miškovića** in njegovega namestnika **Raška Ivanova** so se udeleženci seminarja (med njimi sta bila tudi predsednik in tajnica SSNM ZG, **Darko Šonc** in **Agata Klinar Medaković**) lotili analize dosedanjega dela in sodelovanja ter izmenjali informacije o vodenju dokumentacije ter pripravi preglednic in poročil.

Podrobneje so se seznanili z obveznostmi proračunskih uporabnikov Mesta Zagreb, od zakonskih okvirov in metodologije do fiskalne odgovornosti in arhiviranja. Pri tem so sodelovali predstavniki Sektorja za medkrajevno in mednarodno sodelovanje in uveljavljanje človekovih pravic in vodja

Službe za narodne manjšine Mesta Zagreb **Andrija Petrović** s sodelavci.

Pred slovesom so udeleženci obiskali tudi svetišče Matere Božje Bistriške v Mariji Bistrici in etnološko zbirko lectarskih izdelkov *Medni bar Brlečić*.

(akm)

Beseda je tekla tudi o podpori evropski državljanski pobudi za izboljšanje pravnega položaja jezikovnih in narodnih manjšin »Minority SafePack – Milijon podpisov za raznolikost v Evropi«. Zadnji rok za predajo zbranih podpisov je 3. april 2018. Pobudo lahko podpisete na tej povezavi: <https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/>

Udeleženci seminarja zagrebške Koordinacije. Foto: Z. Balaž Piri

Za naše knjižne molje

Dalmatinova Biblija: sodobna, s pridihom preteklosti

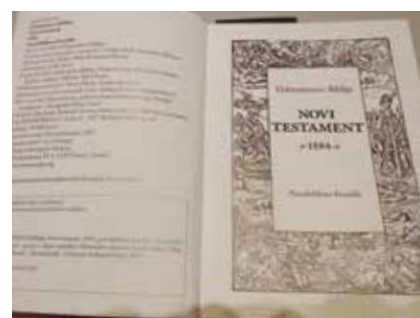
Naša knjižnica je bogatejša za izjemno knjigo, posodobljeno izdajo Dalmatinovega Novega testameta iz prvega slovenskega prevoda Biblije, ki je izšla leta 1584. Knjigo je lani izdalo Združenje Trubarjev forum.

Posebnost te izdaje po več kot 430 letih od izida izvirnika je posodobitev besedila, ki sta jo opravila **Vinko Ošlak** in **Benjamin Hlastan**. Prevajalca sta se trudila, da Dalmatinovo dojetje Biblije ne bi bilo izgubljeno. Ko omenjamo protestantskega teologa in pisca Jurija Dalmatina (okoli 1547–1589), ne smemo pozabiti njegovega učitelja, še enega protestantskega duhovnika, očeta slovenske književnosti, utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika in slovstva Primoža Trubarja (1508–1586). Trubar je napisal prvi knjigi v slovenskem jeziku Abecednik in Katekizem, ki sta izšli leta 1550, najpomembnejši pa je prevod Novega Testameta. Dalmatin je nadaljeval Trubarjevo delo. Celotno Biblijo je prevajal dobrih deset let. Prevajal je brez slovarja, pomagal si je z znanjem stare grščine, skromnim poznavanjem hebrejščine, predvsem pa z opiranjem na Luthrov prevod v nemščino. Prevod je močno vplival na razvoj slovenskega knjižnega jezika, poleg tega je bistven za oblikovanje zgodovine, verovanja, identitete in drugih temeljev slovenskega naroda. Zanimivo je, da so Dalmatinovo Biblijo

protestanti v domovino prevažali skrivaj, duhovniki katoliške cerkve pa so je smeli uporabljati s posebnim dovoljenjem, saj katoliškega prevoda niso imeli. Biblija kot »knjiga vseh knjig« in ena najbolj razširjenih knjig na svetu je močno vplivala tudi na znanost, filozofijo in kulturo na splošno.

V branju posodobljenega Dalmatinovega prevoda bodo zagotovo uživali tako verniki kot knjigoholiki.

Darija Stantić

Vedrana Kovač Vrana: Čitatelje najviše zanimaju suvremena događanja u Sloveniji

Središnja knjižnica Slovenaca u Hrvatskoj, sa sjedištem u karlovačkoj Gradskoj knjižnici „Ivan Goran Kovačić“ ove godine obilježava 25 godina postojanja. Tim povodom razgovarali smo s višom knjižničarkom Vedranom Kovač Vrana. Na početku intervjua podsjetila je na svečano otvaranje 20. listopada 1993. godine u nazočnosti brojnih kulturnih, političkih i javnih djelatnika iz obje države, među inima i prvih veleposlanika Slovenije i Hrvatske, Matije Malešića i Miljenka Žagara.

Vedrana Kovač Vrana.
Foto: osobni arhiv

- Odluku da upravo karlovačka knjižnica predstavlja centar slovenske knjige u Hrvatskoj savjetnica za narodne knjižnice pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu Đurđa Mesić obrazložila je stručnošću i kvalitetom rada. Tadašnji ravnatelj knjižnice Ivan Jurković istaknuo je povezanost dvaju naroda još od nastanka Karlovca, što svjedoči i fond slovenskih knjiga koji je bio dijelom knjižničnog fonda gotovo od samog osnivanja knjižnice. Od 2000. godine sredstva za rad knjižnice osiguravaju se putem Ministarstva kulture RH.

■ **Opišite nam kratko djelovanje knjižnice u prvih četvrt stoljeća.** Središnja knjižnica Slovenaca omogućuje korisnicima pristup građi na slovenskom jeziku i korištenje informacija. Trudimo se očuvati slovensku kulturu, jezik i tradiciju, kako bismo postavili temelje za buduće generacije. Prepoznati smo i kao važan čimbenik slovenske nacionalne manjine u Hrvatskoj, mjesto obogaćivanja i osnaživanja njihovih veza te međusobnog poštivanja etničkih razlika u Hrvatskoj. U kulturne programe uključeni su poznati i priznati umjetnici obje države. Uspješno surađujemo s Knjižnicom Mirana Jarca Novo mesto, s kojom smo potpisali i Sporazum o kulturnoj suradnji i partnerstvu, te knjižnicama u Koprnu, Metlici, Celju, Kranju, Slovenskim domom u Karlovcu i Zagrebu, karlovačkom udrugom ULAK, veleposlanstvom Republike Slovenije u Zagrebu i drugima.

■ Kakvu sve literaturu može posuditi čitatelj?

Fond knjiga na slovenskom jeziku broji oko 6500 primjeraka knjiga, časopisa i audiovizualne građe. Redovito pratimo izdavačku djelatnost u Sloveniji te u suradnji s kolegama iz slovenskih knjižnica provodimo plan nabave literature. Provodimo i međuknjižničnu posudbu knjiga, što znači da možemo nabaviti literaturu iz slovenskih knjižnica. Slovenskim društvima u Hrvatskoj nudimo mogućnost posudbe dijela našeg fonda na određeni vremenski rok.

■ Možete li izdvojiti što se najviše posuđuje i tko čita slovensku literaturu?

Naši korisnici najviše čitaju sve što se odnosi na suvremena događanja u Sloveniji (publicistika,

Osobna iskaznica Središnje knjižnice Slovenaca u Hrvatskoj

Sjedište: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu
Datum osnivanja: 20. listopad 1993.

Fond knjiga: 6500 primjeraka knjiga, časopisa i audiovizualne građe na slovenskom jeziku

Posebna ponuda: časopisi slovenskih društava Novi odmev, Kažipot i Sopotja, kutak za čitanje slovenskih e-knjiga, mogućnost posuđivanja građe iz slovenskih knjižnica

Proslava jubileja 2018. godine: izložbe o fotografu Janezu Puharu i arhitektu Joži Plečniku, retrospektivna plakatna izložba o 25 godina djelovanja knjižnice

memoari, antologije), povijest i kulturnu baštinu, putopisnu literaturu, turističke vodiče. Osim toga osobitu pažnju posvećujemo odabiru literature za učenje slovenskog jezika te suvremenim rječnicima, koji su važan edukativni materijal na tečajevima. Korisnicima je na raspolaganju i Slovenski kutak opremljen računalima za čitanje slovenskih e-knjiga.

■ Jesu li u vašoj knjižnici dostupne tiskovine koje izdaju Slovenci u Hrvatskoj?

Redovito dobivamo časopise slovenskih društava u Hrvatskoj Novi odmev, Sopotja, Kažipot. Pretplaćeni smo na nedjeljno Delo, tjednik Mladinu i mjesečnik Global. Osim toga dobivamo i časopise, kao što su Dve domovini, revija Ekran, Knjižničarske novice, Si info.

■ U čast jubileja tijekom 2018. godine organizirat ćete raznovrsne kulturne priredbe i aktivnosti. Koje biste posebno istaknuli?

Povodom dvadeset i pete obljetnice djelovanja želimo istaknuti bogatstvo knjižničnog fonda ovog odjela, ne samo za pripadnike slovenske nacionalne manjine, već i za očuvanje svih manjinskih kultura u većinskom okruženju. Imajući na umu da je 2018. godina proglašena Europskom godinom kulturne baštine, u svibnju ćemo otvoriti izložbu Janeza Puhara, prvog slovenskog fotografa. Tijekom ljetnih mjeseci na plakatima ćemo prikazati retrospektivnu izložbu o knjižnici od 1993. godine do danas. Centralna proslava održat će se u listopadu tijekom Slovenskih dana u Karlovcu, kada planiramo postav izložbe o Joži Plečniku, u suradnji s veleposlanstvom Republike Slovenije u Zagrebu. U suradnji s Knjižnicom Mirana Jarca iz Novog mesta provodit ćemo projekt prekogranične suradnje, za koji smo dobili financijska sredstva slovenskog Ministarstva kulture. Aktivnosti na ovom projektu uključuju osiguravanje dostupnosti knjižnične građe i usluga, kulturu čitanja te obrazovanje i informacijsko opismenjivanje za Slovence u susjednim zemljama te stručnu suradnju s knjižnicama. (akm) 🇺🇸

Karlovačka knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u kojoj već 25 godina djeluje Središnja knjižnica Slovenaca u Hrvatskoj. Foto: Igor Čepurkovski

Odjel slovenske knjige u karlovačkoj knjižnici »Ivan Goran Kovačić«. Foto: Vedrana Kovač Vrana

Cankarjevo leto kot priložnost za poglobitev v materinščino

Tri novice o slovenskem jeziku smo izbrali za tokratno številko Novega odmeva: o materinščinah v Sloveniji, o Cankarjevem letu in o naj slovenski besedi minulega leta.

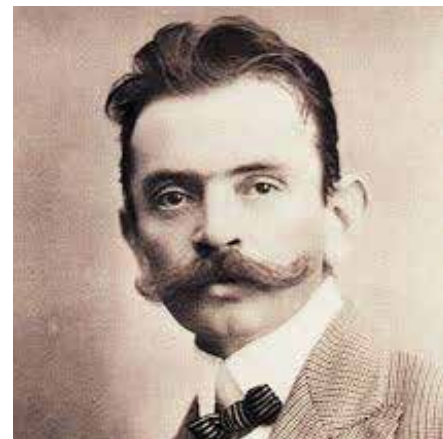
Ob mednarodnem dnevu materinščine 21. februarja so nas strokovnjaki spomnili, da je slovenščina materni jezik za 2,4 milijona ljudi ali večino prebivalstva Slovenije. Ob tem prebivalci Slovenije govorijo še 50 različnih materinščin.

Velja spomniti, da se v Sloveniji od leta 2002 ne opravlja več klasičnih popisov prebivalstva, saj se pomembni podatki zbirajo le še iz različnih evidenc. To pa pomeni, da ni več natančnih podatkov o jeziku prebivalstva. Po zadnjih podatkih izpred 16 let je bila slovenščina materni jezik 88 odstotkom prebivalcev, več kot 8 odstotkov pa jih je kot materinščino navedlo enega od jezikov narodov nekdanje Jugoslavije. Po tem popisu je bilo govornikov

materne italijanščine 3.762, madžarščine 7.713, romščine 3.834, nemščine pa 1.628, kar je skupaj manj kot odstotek prebivalstva.

Cankarjevo leto

Slovenija se letos spominja največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja (10. 5. 1876–11. 12. 1918). Predlagamo: sezite po kakšni Cankarjevi knjigi v izvirniku ali v hrvaškem prevodu. Če imate možnost, si lahko vsa pisateljeva dela preberete na računalniku na tej povezavi: <https://www.dlib.si/html/cankar.html>. Še bolje pa bi bilo, če bi si uspeli načrtovati obisk Slovenije, saj bo v muzejih in na gledaliških odrih kar vrvelo od spominjskih razstav, prireditev in uprizoritev.

Beseda leta = evropski prvaki

V akciji Beseda leta, v kateri je Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti iskal besedo, ki je zaznamovala leto 2017, je zmagala besedna zveza evropski prvaki. Tesno za petami ji je bila kriptovaluta, tej pa je dihala za ovrtnik arbitraža. Med finalistkami so bile še naslednje besede: anticepilec, drugi tir, krožno gospodarstvo, lažna novica, nadlegovanje, projektariat, sprava. Beseda leta 2016 je bila begunec. (jpt)

19. Gostičevi dnevi

Ljubezen do opere družijo Slovence in Hrvate

Tudi letos smo se zbrali 4. marca ob grobu velikega opernega pevcu Josipa Gostiča na Homcu. Udeležili smo v cerkvi Marijinega rojstva in koncerta solistov zagrebske in ljubljanske Opere v domžalskem Kulturnem domu Franca Bernika.

Maševala sta upokojeni ljubljanski nadškof msgr. dr. Anton Stres in domači župnik Lojze Hostnik. Mašo so spremljali priznani pevci Consortium musicum. Nadškof je v pridigi poudaril pomen dogodkov kot so Gostičevi dnevi za povezanost Slovencev in Hrvatov.

Prijatelji iz Homca in Zagreba smo se družili tudi na kosilu, nato pa se zvečer udeležili koncerta, na katerem so solisti SNG Opera in balet Ljubljana - **Norina Radovan, Martina Zadro, Dejan Maksimiljan Vrbančič, Peter Martinčič in Jure Počkaj** – peli odlomke iz Mozartove opere Don Giovanni ob klavirski spremljavi **Marka Hribernika**, medtem ko so gosti iz Zagreba -

Na poti v cerkev smo vsako leto občudovali tako imenovano Pirantovo vilo, ki so jo po drugi svetovni vojni zgradili po Plečnikovih načrtih. Letos smo prvič vstopili vanjo. Odkar je prešla v zasebno last **Mateja Sodine**, je ob javnih prireditvah odprta za javnost. V času našega obiska je bila postavljena že tretja razstava v organizaciji KD Jože Gostič iz Homca..

Stjepan Franetović, Tanja Rudžak in Siniša Štork ob klavirski spremljavi **Darijana Ivezića** - posebej navdušili z odlomki iz hrvaških oper Porin V. Lisinskega, Nikola Šubić Zrinjski I. pl. Zajca ter Ero z onega sveta J. Gotovca. Vezni tekst **Marije Barbieri** je bral napovedovalec **Ivan Lotrič**.

Svečanosti so se nadaljevale v ljubljanski Operi 12. marca z Verdijevo Traviato in na odru zagrebskega HNK 15. marca z opero Nikola Šubić Zrinjski I. pl. Zajca.

Pokrovitelj prireditve je bilo hrvaško ministrstvo za zunanje in evropske zadeve, organizatorji pa so bili KD Jože Gostič Homec, Društvo prijateljev zagrebske Opere, SNG Opera in balet Ljubljana in Opera HNK Zagreb.

Polona Jurinić

Nadškof Anton Stres pridiga na maši.

Solisti po koncertu.

Plečnikova vila na Homškem hribu. Vse foto: PJ

Slovenski filmi na Hrvaškem, hrvaške razstave v Sloveniji

V prvem četrtini letošnjega leta se je zgodilo razstavno dogajanje: posebej izstopata veliki razstavi v Ljubljani, ki slovenskemu občinstvu predstavljata velikana evropskega kiparstva Ivana Meštrovića in zgodovino hrvaške pisane besede.

Preživetvi človeka - Od 18. januarja do 2. februarja je bila v reški galeriji Filodrammatica na ogled razstava Preživetveni komplet za Antropocena **Maje Smrekar**.

Slovenska umetnica je za preživetje v današnjem obdobju – antropocenu – izbrala nekaj tipičnih predmetov iz slovenske kulturne dediščine.

Claustra Alpium Iuliarum - skrivnostna zapuščina starih Rimljanov – Razstavo s tem imenom so 18. januarja odprli v Narodnem muzeju Slovenije. Predstavila je poznorimski obrambni sistem z obzidji in stolpi, ki se je raztezal v dolžini 130 kilometrov. Ostankom je danes mogoče slediti od Reke preko Prezida do Babnega polja, nato čez Bloško planoto, območje med Vrhniko in Ajdovščino ter vse do Zarakovca pri Cerknem. Razstava je nastala v sklopu slovensko-hrvaškega projekta Claustra - Kamniti braniki Rimskega imperija.

OHO v zbirki Kallay – 26. januarja so v Moderni galeriji v Zagrebu razstavili dela 75 likovnih umetnikov iz zasebne zbirke hrvaškega zbiratelja **Marka Kallaya**. Na ogled so tudi dela konceptualne skupine OHO, ki je imela med letoma 1962 in 1971 vizijo drugačnega sveta. Razstava bo na ogled do 2. aprila, nekatera dela pa bo zbiratelj posodil galeriji.

Meštrovićeva erotika v Ljubljani - V Galeriji Cankarjevega doma so 13. februarja odprli razstavo kipov in risb Ivana Meštrovića. Postavitev treh kustosov iz zagrebške Gliptoteke, kjer je bila razstava premierno predstavljena leta 2016, raziskuje telesnost in erotiko v njegovem wopusu. Razstava bo odprta do 20. maja.

Knjižna umetnost na Hrvaškem - V Narodni in univerzitetni knjižnici Ljubljana je od 6. marca na ogled razstava, s katero Nacionalna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu slovenski publiki kronološko predstavlja izdelavo in opremo knjig na Hrvaškem od srednjega veka do danes. Združuje rokopisne in tiskane knjige z raznovrstno tematiko in vsebino. Med gradivi je tudi izvirnik Beramskega misala iz začetka 15. stoletja.

Filmska umetnost

Film o Buldožerjih: Pljuni istini u oči - V Art-kinu Croatia na Reki so 15. februarja premierno predvajali dokumentarni film o glasbeni poti ene najbolj vplivnih rockovskih skupin z območja nekdanje Jugoslavije. Premiere sta se udeležila tudi režiserka filma **Varja Močnik** ter najbolj izpostavljeni član skupine **Marko Breclj**.

Ivan v hrvaških kinematografih – Od 22. februarja je imela hrvaška publika možnost ogleda nagrajevanega filma Ivan režiserja **Janeza Burgerja**. Film je bil na Festivala slovenskega filma nagrajen s šestimi vesnami, med drugim za najboljši celovečerni igrani film in najboljšo glavno žensko vlogo. **Maruša Majer** je bila prav z vlogo Mare na lanskem Berlinalu uvrščena med deset izjemnih evropskih mladih igralcev.

Med 125 dokumentarci tudi slovenski - S filmom *Over the Limit* (Prek vseh meja) poljske režiserke Marte Prus so 25. februarja v Kaptol Boutique Cinemaj odprli 14. festival dokumentarnega filma Zagrebdox. V regionalnem tekmovalnem programu je bil tudi slovenski dokumentarec *Playing Men* režiserja **Matjaža Ivanišina**.

Vsega po malem

Perpetuum Jazzile v Lisinskem - Ena naboljših vokalnih skupin na svetu je 16. januarja zagrebški publiki predstavila uspešnice z albuma *Both Sides*. Kritiki so koncert označili za nepozabno doživetje, izpostavili pa bogato harmonijo in neverjetno energijo pevcov.

20. maj, svetovni dan čebel - Na pobudo Čebelarske zveze Slovenije so Združeni narodi sprejeli resolucijo o svetovnem dnevu čebel, ko se bomo vsako leto zamislila nad vlogo čebel v ohranjanju človeštva.

Nagrada slikarju Željku Strelcu - Na Ptujju so 2. februarja podelili nagrade mednarodnega slikarskega ex tempora, na katerega se je prijavilo prek 90 evropskih slikark in slikarjev.

Veliko nagrado mestne občine je prejela gorenjska slikarka **Andreja Srna**, veliko odkupno nagrado ptujске občine pa hrvaški slikar **Željko Strelec**.

Zapuščina Zofke Kveder - Ob mednarodnem dnevu žena 8. marca so se v zagrebški knjižnici Bogdana Ogrizovića spomnili 140. obletnice rojstva slovenske pisateljice Zofke Kveder. Na literarnem večeru so sodelovale njena pravnukinja, pisateljica **Sanja Pilić** ter njena hčerka, fotografinja in režiserka **Vladimira Spindler**, slovenska pisateljica **Alenka Jensterle Doležal** in profesorica na zagrebški filozofski fakulteti **Ivana Latković**. Moderatorica je bila podpredsednica hrvaškega Pen centra **Nadežda Čaćinovič**.

Stanka Herak, jpt

Juraj Marko Žerovnik: Moje vezi s Slovenijo so družinske, jezikovne in kulturne

Skladatelj in pianist Juraj Marko Žerovnik, rojen leta 1993 na Reki, se z nadarjenostjo i prodornostjo prepričljivo uveljavlja na hrvaškem glasbenem prizorišču, ustvarjalna pot ga je odpeljala tudi v Slovenijo, očetovo domovino. Ob omembi slovenskih korenin poudarja dragoceno dvojezičnost in široko kulturno ozadje. Glasbo mu je v zibelko položila mama, pianistka in učiteljica teoretičnih predmetov na reški srednji glasbeni šoli, oče pa je bil kot ljubitelj glasbe vedno v oporo nadarjenim otrokom.

Juraj Marko Žerovnik: »V osnovi vsega je vedno ljubezen do glasbe in želja po ustvarjanju in izražanju.« Foto: osebni arhiv

»Odkar pomnim, sem z veseljem poslušal glasbo, posebej klavir. Zato sem se vpisal v glasbeno šolo. Ko je prišel čas za odločitev, kam v srednjo šolo, sem se dokončno odločil, da želim glasbi posvetiti življenje. O podobni poklicni poti razmišljata tudi mlajši brat **Matej**, ki igra violino, in sestra **Monika**, ki je si je izbrala violončelo. Ob večjih priložnostih smo tudi že nastopili skupaj, kot klavirski trio. Matej je lani kot član Mediteranskega mladinskega orkestra zastopal Slovenijo v francoskem mestu Aix en Provence.

■ Kdaj ste se začeli ukvarjati s skladanjem? Imate kakšnega vzornika?

Note so me navduševale že v otroštvu. Spomnim se, ko sem doma listal po notnih zapisih in si predstavljal, kako lepo bi bilo, če bi si znal tudi sam izmisliti glasbo in jo zapisati. Že kot osnovnošolec sem napisal nekaj skladbic, resneje pa sem se začel s skladanjem ukvarjati v srednji šoli. Prve skladbe so bile za klavir, nekaj tudi za zbor. Navdihnili so me številni skladatelji, med njimi Aleksander Skrjabin, Dmitrij Šostakovič, **Thomas Adés**, **Steve Reich**.

■ Štiri leta ste na zagrebški glasbeni akademiji študirali klavir v razredu prof. Đorđa Stanettija in kompozicijo v razredu prof. Frana Paraća, v akademskem letu 2017/2018 pa študij nadaljujete na izmenjavi v Karlsruheu. Kako ste se odločili za Nemčijo?

Potovanja so me vedno navduševala, tako kot učenje novih jezikov in spoznavanje novih okolij. Ko sem pred desetimi leti prvič obiskal Nemčijo, sem bil navdušen. Tam ustvarjajo ali pa sodelujejo na kulturnih dogodkih številna velika imena umetniškega sveta. V Karlsruheu živi in poučuje **Wolfgang Rihm**, velik

skladatelj, katerega glasba me navdušuje, in velika osebnost, ki jo je vredno osebno spoznati. Čutim tudi, kako zelo mi koristi drugačen sistem poučevanja.

■ Kljub mladosti ste s svojimi skladbami prepričali pomembne glasbene ustanove. Vaša glasba je živa, izvajajo jo na različnih odrih.

- V reškem Hrvaškem narodnem gledališču Ivana pl. Zajca so leta 2016 praižvedli mojo skladbo za soliste, zbor in orkester z naslovom *Ištupana hartija*, po motivih reškega pesnika Janka Polića Kamova (1886–1920) ter leto pred tem tudi skladbo za godalni orkester Fantazija. Ponosen sem na izvedbo svojega koncerta za klavir in godala v Varaždinu, kjer sem sam nastopil kot solist na klavirju. Kar lepo število mojih skladb je bilo izvedenih tudi v Koncertni dvorani Blagoje Berse na Glasbeni akademiji v Zagrebu, in pa sedaj v Karlsruheu. Pri srcu mi je tudi izvedba moje komorne skladbe *Privid* v Kazinski dvorani v Ljubljani.

■ Za *Ištupano hartijo* ste prejeli dekanovo priznanje zagrebške Univerze. Kaj vam pomenijo nagrade?

Ponosen sem nanje! V glasbenemu svetu nasploh veliko pomenijo, saj umetniku pomagajo odpreti pot do publike, a tudi spoznavati svoje sposobnosti. Velikokrat so tekmovanja tudi edini pravi način za napredovanje. Narobe pa bi bilo trditi, da so denar in priznanja edina motivacija za delo. V osnovi vsega je vedno ljubezen do glasbe in želja po ustvarjanju in izražanju.

■ V katero smer se bo razvijala vaša kariera, v komponiranje ali igranje klavirja?

Teško je reči, marsikaj bo odvisnega od priložnosti in možnosti, ki jih bo srečeval na poklicni poti. Želel bi se ukvarjati z obojim, in na obeh področjih kar se le dan napredovati.

■ V Zagrebu ste klavir vestno vadili v Prešernovi dvorani Slovenskega doma, pogosto ste tudi uspešno nastopali v naših programih. Kako ste prišli v stik z našim društvom?

V prvemu letniku akademije sem iskal možnosti za vajo in jo našel v Slovenskem domu! Sodelovanje z društvom mi je priporočila nekdanja profesorica **Diana Grubišić-Čiković** z reške šole, zdaj profesorica na Glasbeni akademiji v Zagrebu, ki je tudi študirala v Ljubljani in bila prijateljica z mojo mamo.

■ Ustavimo se še pri vaših slovenskih koreninah. Slišimo, vaša slovenščina je brezhibna.

Osebnost se mi zdi škoda, da bi zanemaril del svojih korenin, še zlasti, ker to vključuje znanje še enega jezika! Menim, da je stik z manjšinskim delovanjem najboljše navezati prek staršev in prijateljev. Pomembno je ohraniti zavest o lastnem mešanem kulturnem ozadju!

akm / jpt

Osvojili smo triperesno deteljico medalj: zlato, srebro in bron!

Na drugem veleslalomu zagrebških narodnih manjšin smo Slovenci letos tekmovali kot prava ekipa, saj nas je bilo kar pet, tekmovali pa smo v vseh kategorijah. Uspešno smo kljubovali polarnemu mrazu s skoraj 13 stopinjami pod ničlo, kot so jih ta dan, v nedeljo, 25. februarja, izmerili na Sljemenu.

Kljub temu, da smo bili med vratci resni rivali, smo se po tekmovalju sproščeno družili.
Foto: Z. Balaž Piri

Progo na *Zelenem spustu* so odlično pripravili trenerji iz Zagrebške smučarske zveze, za vse ostalo pa sta poskrbela pobudnik veleslaloma Poljska šola in soorganizator Koordinacija svetov in predstav-

nikov narodnih manjšin Mesta Zagreb. Pomerili smo se s tekmovalci iz madžarske, poljske in hrvaške ekipe ter osvojili tri medalje. V najmlajši kategoriji (otroci, prej cicibani) je naša komaj osemletna

Lucija Gulič zasedla četrto mesto, pri pionirjih je **Ivana Veličković** osvojila bronasto medaljo, v juniorski konkurenci je bil najhitrejši **Vjekoslav Novković**, ki je osvojil zlato medaljo. V seniorski konkurenci je **Agata Klinar Medaković** tako kot lani osvojila srebro, **Mladen Veličković** pa je bil četrti. Odličja je podelila odposlanica zagrebškega župana, pomočnica vodje Sektorja za uveljavljanje človekovih pravic, civilno družbo in narodne manjšine **Elizabeta Knorr**.

Po koncu tekmovalja nas je razveselilo tudi sonce, ki je ustvarilo pravo zimsko idilo.

Razšli smo se s skrito željo in v upanju, da se bomo za naslednje leto uspeli bolje kondicijsko pripraviti in „pobratiti“ medalje v vseh kategorijah.

(akm)

Rokometno prvenstvo

Ponosni na športnike, navdušeni nad navijači

Zagreb so med Evropskim rokometnim prvenstvom preplavili slovenski navijači, saj je slovenska reprezentanca tekmovala v skupini C in je najprej igrala v Zagrebu z Makedonijo, Nemčijo in Črno Goro. Nekaj smo jih popeljali na turistični ogled mesta.

13. januarja je bilo v Areni Zagreb več kot 10 tisoč navijačev. Veliko jih je prišlo iz Slovenije z vlakom, s posebno kompozicijo. Za njihov prihod se je pripravila tudi hrvaška interventna policija, ki naj bi ščitila navijače pred morebitnimi napadi huliganov in provokacijami. Okoli 100 slovenskih navijačev pa v Zagreb ni prišlo samo na športno prireditev,

Slovenski navijači v Zagrebu. Foto: Saša Despot

ampak so želeli spoznati tudi mesto. V ta namen smo bili trije turistični vodniki povabljeni, da goste popeljemo po mestu. Pričakali smo jih na Trgu Republike Hrvaške, pred Muzejem za umetnost in obrt, kjer so imeli kosilo. Pred muzejem je bilo parkirano tudi policijsko vozilo, v katerem so nas čakali »do zob« opremljeni policaji. V njihovem spremstvu in pod njihovimi budnimi očmi smo se z navijači sprehodili po Spodnjem mestu (Donjem gradu). Na Trgu bana Jelačića smo bili prava atrakcija, saj so bili vsi navijači oblečeni v zelene majice, bili so tudi »oboroženi« z vsemi navijaškimi pripomočki, od zelenih šalov do zelenih zastavic »I feel Slovenia«, mnogi od njih so imeli poslikane tudi obraze.

Slovenski rokometni navijači so res nekaj posebnega, saj ni bilo nobenih izgredov in nobenega grdega obnašanja. Že dolgo se nisem počutila tako ponosna Slovenka! Ves čas je bilo slišati le smeh in vesele vzklike: »Kdor ne skače ni Slovenc... hej, hej, hej...«

Razplet tekem slovenske reprezentance na žalost ni bil takšen, kot smo si vsi želeli, sanje slovenskih navijačev o nastopu slovenske rokometne reprezentance v polfinalu evropskega prvenstva na Hrvaškem so se po prvih tekmah kaj kmalu razblinile, a ponos je pri nas vseh zagotovo ostal!

Marjeta Trkman Kravar

Med rokometnim prvenstvom zaživelo slovensko središče

Ob robu Evropskega rokometnega prvenstva, ki je potekalo med 12. in 28. januarjem na Hrvaškem, je bilo v zagrebškem hotelu Westin 13. januarja odprto Slovensko središče – I Fell Slovenia.

Prizorišče poslovno-športnih dogodkov sta odprla predsednik Rokometne zveze Slovenije **Franjo Bobinac** in slovenska veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez**. Že prvi dan so predstavniki črnogorske, makedonske in slovenske rokometne zveze predstavili skupno kandidaturo za evropsko rokometno prvenstvo za ženske leta 2022, ki bi potekalo v Celju, Ljubljani, Podgorici in Skopju. Na omizju o športno-poslovnih priložno-

Slovenska moška rokometna reprezentanca, ki je blestela na svetovnem prvenstvu v Franciji v začetku leta 2017, se je od evropskega prvenstva poslovila po šestih tekmah (dveh zmagah, dveh porazih in dveh remijih), z neuresničeno željo po uvrstitvi v polfinale. Tekme v hrvaških dvoranah so bile polne slovenskih navijačev, ki so športno navijali za izbrance selektorja **Veselina Vujovića**.

Z odprtja Slovenskega središča – I Fell Slovenia v Zagrebu.
Foto: www.slovenia.info

stih sta župana Ljubljane in Skopja, **Zoran Janković** in **Petre Šilegov**, ter **Nela Savković-Vukčević** in **Milan Pavelić** iz mestnih uradov za šport Podgorice in Zagreba predstavili izkušnje z vlaganji v športno in hotelsko infrastrukturo.

Slovensko središče sta 15. januarja obiskala tudi predsednik Evropske nogometne zveze (UEFA) **Aleksander Čeferin** in slovenska ministrica za izobraževanje, znanost in šport **Maja Makovec Brenčič**, 17. januarja pa je bil organiziran gospodarski posvet z naslovom Zelena tehnologija za priložnosti regije, ki se ga je udeležil minister za gospodarski razvoj in tehnologijo **Zdravko Počivalšek**.

Po besedah ekonomskega svetovalca iz slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem **Jakoba Štunfa** je bilo vzdušje v Slovenskem središču sproščeno in neobremenjeno z odprtimi političnimi vprašanji med Slovenijo in Hrvaško.

(po spletnih virih akm) 🗨️

Mogočni Prisojnik nama je dovolil, da ga osvojiva

Prisojnik (ali Prisank) je vrh ki je v Julijskih Alpah. Visok je 2547 m in je eden od najlepših alpskih vrhov, na katerega se morate povzpeti, da bi ga doživeli in občutili vso njegovo moč in veličino. Tako je bilo na Prisojniku 23. julija lani.

Čeprav na vrh vodi več poti, sva se z **Markom Šafrankom** odločila za Kopiščarjevo pot po severni steni, ki slovi za tehnično najtežji vzpon. Pot je zavarovana s klini in jeklenicami in je potrebno imeti komplet za samovarovanje in seveda čelado.

Avto sva pustila na Vršiču in začela hoditi. Na začetku je dvajset minut položne hoje, nato pa prideva do plezalnega dela. Že na začetku je pot zelo težka in ni za ljudi ki imajo vrtoglavo. Po kratkem plezanju prideva na pobočje od koder je v Prisojnikovi steni mogoče opaziti znamenito Ajdovsko deklico. Končno se nama je uredničila želja in stojiva pred Ajdovsko deklico, ki naju v tišini gleda iz stene.

Po kratkem času občudovanja greva naprej in prideva na ključni del plezalne poti, kjer je potrebna previdnost. Detajl je nekaj posebnega, pot je močno ugnježena med steno in skalno polico, tako da ni dovolj prostora za hojo in je potrebno

plezati kar po trebuhu. Tole je precej zahtevno če imate na hrbtu nahrbtnik.

Pot naprej se izmenjuje med hojo po grušču s krajšimi plezalnimi odseki. Kmalu ga zagledava - Prednje okno! Nekaj najlepše kar sem videla odkar planinarim.

Pod oknom je zelo zahtevno melišče, kjer ni varovanja. Omeniti velja, da so skale v oknu mokre in spolzke.

Skozi okno se vzpenja preko lestve, a na vrhu okna se priključiva na grebensko pot. Nadaljujeva in kmalu sva na grebenu po katerem vodi izpostavljena pot do vrha.

Po treh urah prideva na vrh Prisojnika in sva zelo srečna. Razgled z vrha je res čudovit.

Za sestop izbereva južno pot in se po njej vrneva na Vršič.

Prisojnik je zelo mogočna gora, navdušena sem nad njeno lepoto, posebej me prevzame in se gori zahvalim, da mi je dovolila, da pridem na njen vrh.

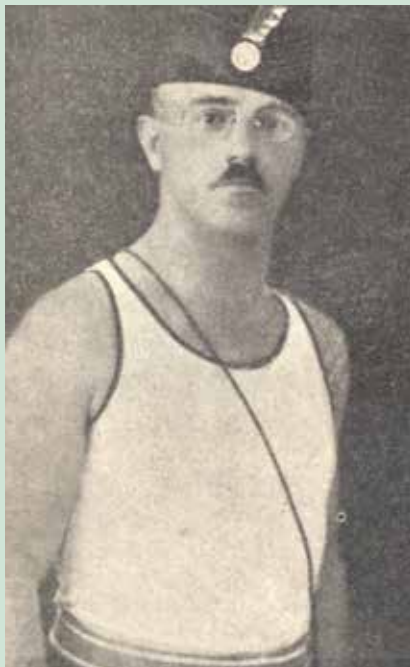
Irena Stanko, učenka začetne skupine slovenskega pouka 🗨️

Vzpon na Prisojnik. Foto: Marko Šafranko

Janko Jazbec - zaslužni sokolski prednjak i djelatnik

U našoj rubrici predstavljamo Janka Jazbeka, koji je 30 godina djelovao u sokolskom pokretu na području Liburnije i Hrvatskog primorja i dao iznimno veliki doprinos razvoju gimnastike u Hrvatskoj.

Janko Jazbec

Roden je 14. lipnja 1890. u mjestu Križe kod Tržiča. Završio je trogodišnju Obrničku školu u Kranju za urara i zlatara. Kao 13-godišnji šegrt pristupio je podmlatku Sokolskog društva u Kranju. Njegov prvi sokolski učitelj bio je Miroslav Ambrožič, jedan od najznamenitijih slovenskih sokola. Marljivi Jazbec postao je najbolji vježbač u naraštaju Kranjskog Sokola, a već 1908. izabran je za načelnika Sokolskog društva u Radovljici. Uz to je kao sokolski prednjak i učitelj pomogao u osnivanju SD-a u Bledu. U radu je iskazao veliku agilnost i organizacijske sposobnosti. Potom je 1909. pohađao sokolski tečaj u Pragu.

Poticaj sokolstvu na liburnijskom području

U jesen iste godine doselio se na liburnijsko područje i postao član Hrvatskog sokola Volosko – Opatija i Hrvatske sokolske župe Vitezić koja je obuhvaćala društva u Istri i Liburniji. Primljen je u prednjački zbor društva i Tehnički odbor župe kao tajnik.

Zbog posla se 1912. preselio u Lovran i tamo je osnovao novo Društvo hrvatskog sokola, koje je pripalo I. župskom okružju, i bio mu je vođa do izbijanja rata. Godine 1913. izabran je za vođu župe Vitezić. Zajedno s Ivanom Pošćićem najzaslužniji je što je ta župa bila jedna od najaktivnijih u Hrvatskom sokolskom savezu. Njegovom inicijativom održan je prvi prednjački župski tečaj. Uz to je zaslužan za bliske veze koje je župa Vitezić uspostavila sa sokolskim župama u Sušaku i Trstu. Bio je pokretač i glavni urednik "Sokolskog vijestnika hrvatske sokolske župe Vitezić", ali objavljena su samo tri broja zbog izbijanja rata. Mobiliziran je 1915. u austrougarsku vojsku. Po završetku rata služio je od 1919. godinu dana kao dobrovoljac u jugoslavenskoj vojsci u Koruškoj, prije no što su određene državne granice između Kraljevine SHS i Austrije.

U Hrvatskom primorju između dva rata

Doselio se 1920. u Hrvatsko primorje i nastanio u Bakru, jer su Istra i Liburnija okupirane.

Po dolasku izabran je za načelnika Sokolskog društva Bakar koje je nakon ujedinjenja nacionalnih sokolskih saveza djelovalo u Jugoslavenskom sokolskom savezu. Rad toga društva podigao je na višu razinu. Paralelno je 1920. postao zamjenik načelnika Sokolske župe Rijeka (od 1928. Sušak – Rijeka) i načelnik II. okružja te župe koja je teritorijalno obuhvaćala ranije Hrvatske sokolske župe (Frankopansku u Sušaku, Vitezićevu u Istri i Ante Starčevića u Gospiću, izuzev onih područja koja su potpala pod Kraljevinu Italiju). Postao je pobjednik natjecanja na I. župskom sletu 1921. u Crikvenici koje je održano za vježbače nižeg odjela. Iste godine završio je s odličnim uspjehom župski prednjački ispit. Preselio se 1924. u Crikvenicu i postao

član tamošnjeg Sokolskog društva, u kojem je potom bio načelnik, tajnik Odbora za izgradnju sokolskog doma, predsjednik Gospodarskog odbora i starješina. Kao vrstan organizator zaslužan je za održavanje župskih i okružnih sletova. Bio je aktivan kao načelnik Vinodolsko-uskočkog župskog okružja te je radio na unapređenju okružnih sokolskih društava. Na dužnostima u župi Sušak – Rijeka ostao je do 1937. kada se povukao na vlastiti zahtjev. Na povratku u Crikvenicu s III. sleta Sokolskih župa na Jadranu, održanom u Sušaku, organizirano su 16. srpnja 1939. hrvatski nacionalisti napali jugoslavenske sokole. Osobno je kao ugledni sokolski djelatnik fizički napadnut i zadobio je teške ozljede opasne po život.

Iz rodne Slovenije u Argentinu

Zbog tog incidenta i sve težih prilika za sokolski pokret u Banovini Hrvatskoj vratio se nakon 30 godina aktivnog djelovanja u Liburniji i Hrvatskom primorju u rodnu Sloveniju.

Početak 1940. izabran je za starješinu Sokolskog društva Ljubljana – Matica, a potom početkom 1941. i za zamjenika starješine Sokolske župe Ljubljana. Poslije II. svjetskog rata je zbog nemogućnosti obnove sokolskog pokreta u novoj državi FNR Jugoslaviji emigrirao u Argentinu. Izabran je 1957. u Buenos Airesu za predsjednika Središnjeg odbora za obnovu jugoslavenskog sokolstva. Bio je urednik "Sokolskog zbornika 1863 - 1963" objavljenog 1963. u Argentini povodom 100-godišnjice osnivanja Južnog sokola u Ljubljani. Prije emigriranja bio je autor i stalni suradnik brojnih sokolskih glasila koja su izlazila na području Hrvatske i Jugoslavije. Umro je u Buenos Airesu 1965. U sokolstvu je djelovao 50 godina.

Eduard Hemar

65. filmskemu festivalu nasproti

Marijan Rotar, vizionar, ki je neločljivo povezal film, Arenu in Pulj

Ni dolgo, kar so v Pulju predstavili novo podobo filmskega festivala. Jubilejno 65. izdajo bo spremljala simbolika "filma pod zvezdami". Resnici na ljubo se je pod tem imenom festival že odvijal, med letoma 1954 in 1958, ko ga je na noge postavil naš rojak Marijan Rotar (Trbovlje, 1927–Pulj, 2003).

Prireditvev se je nato preimenovala v Festival jugoslovanskega filma, med letoma 1961 in 1990 pa smo ga poznali kot Festival jugoslovanskega igranega filma v Pulju. V tem obdobju je bil izjemno priljubljen in svetovno priznan. Med pomembnimi gosti v Areni so bila tudi velika igralska imena, kot so Elizabeth Taylor, **Sophia Loren**, Richard Burton . . .

Po osamosvojitvi, od leta 1992, je bil festival posvečen hrvaškemu filmu, a je zaradi majhne filmske produkcije njegova priljubljenost kopnela. Zato so leta 2001 uvedli mešan koncept s tekmovalnim programom za domači film in mednarodnim festivalom. Ta pristop je znova napolnil Arenu. Ob dejstvu, da so domači filmi vse številčnejši in vse boljši.

Rotar je bil tudi glasbenik. Na fotografiji drugi z desne. Vse foto: arhiv Igorja Gala

Arenu odprl ljubiteljem filma

Vrnimo se v leto 1954, ko se je vse začelo. Direktor Kino podjetja Pulj je bil Marijan Rotar, naš rojak, ki je po drugi svetovni vojni iz okolice Trbovelj, kjer je bil rojen, prišel v razrušen Pulj. Mesto je bilo zaradi povojnega eksodusa pomembnega dela meščanskega prebivalstva napol prazno. Rotar je priložnost za ustvarjanje videl predvsem na področju kulture. Imel je vizijo, kako z novimi vsebinami obogatiti življenje domačinov in privabiti obiskovalce. Vidne sledi je zapustil na področju glasbe, saj je – kot glasbenik – sodeloval v ustanovitvi puljske glasbene šole. Dejaven je bil tudi v razvoju turizma. Njegova največja zasluga pa je, da je kot direktor Kino podjetja pripravil prvo revijo filma pod odprtim nebom, v mogočni Areni. Tako je postavil temelje bodočemu filmskem festivalu.

Portret Marijana Rotarja.

Plakat prve revije domačega filma, na kateri je bila predvajana tudi Vesna.

Njegova zamisel je pristojne najprej osupla, predlogu so nasprotovali, vendar je Rotarjeva vztrajnost zmagala. Prvi festival je potekal od 24. do 30. junija 1954, pod imenom Filmski festival – prva revija domačih filmov. Publika je vzljubila tako dogodek kot izjemno filmsko prizorišče na prostem. Festival je vsa minula desetletja pridobival in ohranjal oboževalce.

Rotarjeva ulica in nagrada

Mesto Pulj se Rotarju za časa njegovega življenja žal ni oddolžilo. Zaobšla ga je Nagrada mesta Pulj. Šele desetletje po njegovi smrti, leta 2014 na pobudo Mestnega odbora Stari grad in SKD Istra Pulj so serpentino ob Areni poimenovali po Rotarju (»Uspom Marijana Rotara«). Mestne oblasti so za letos napovedale obnovo in polepšanje te ulice.

Po Rotarju so poimenovali tudi eno od festivalskih nagrad; podeljujejo jo posameznikom, podjetjem in ustanovam, ki so s svojimi dejanji in idejami združili Pulj in film. Leta 2012 je to nagrado prejel fotograf Duško Marušič Čiči, ki je Rotarja osebno poznal. Ob prevzemu nagrade je dejal, da je bil Rotar »božji delec festivala«.

Na postavitev spomenika Rotarju se še čaka.

Nepozabni festivalski dnevi

Zame je bil festival v mladosti nekaj, česar ne smeš zamuditi. V Areni je bilo treba biti prav vsak večer. Seveda sem imela abonma. Vendar sedeži niso bili oštevilčeni, zato se je občinstvo začelo v Arenu zgrinjati že več ur pred projekcijami. Podoba puljskih ulic, ki vodijo proti Areni, je bil zadnje uro podobna rekam ljudi, ki se zlivajo v isto smer. In ko se je nebo stemnilo, so gledalci nove stvaritve spremljali s srcem in dušo, s ploska-

Martin Bizjak – še eno veliko festivalsko ime

S puljskim filmskim festivalom je neločljivo povezano ime še enega velikega Slovenca – Martina Bizjaka (Hrastnik, 1929–Pulj, 2017). Akademski slikar, likovni pedagog in pomemben član puljske skupnosti Slovencev je bil direktor festivala med letoma 1975 in 1984. O tem zaslužnem rojaku podrobneje ob kakšni drugi priložnosti.

Rotarjevi mozaiki novega Pulja

»Za ljudmi ostanejo dela in spomini, seveda, če si v življenju premišljeval v tej smeri, nesebično gradil in okoli sebe zbiral somišljenike, ki ti bodo na tej poti podali roko in nudili podporo. Marijan Rotar je bil prav takšna osebnost, človek z vizijo, tisti izmed prišlekov v Pulj, ki so v ruševinah videli priložnost, da jih najprej popravijo, nato pa nadgradijo. Na sveže sloje pa nalagajo nove vsebine... Zidal je mozaike novega mesta, novega Pulja, v kakršnem je želel živeti s svojo družino, v katerem je želel privabiti ljudi z vsega sveta, da občudujejo zapuščino preteklosti in prispevajo k razvoju bodočnosti.

Ustvarjal je priložnosti, ne da bi se pri tem zanašal na navodila, ukaze, direktive. Sam je prevzemal odgovornost. Tisti, ki so ga poznali, se spomnijo, kako je vse to počel z neverjetno vztrajnostjo, s katero je svoje zamisli in ideje tudi udejanjal.«

Iz članka **Mateja Čurića** z naslovom **Marijan Rotar, oče festivala, človek (meščan) z vizijo**, objavljenega v *Glasu Istre* maja 2005.

njem ali žvižgi, odvisno od razpoloženja, ki ga je ustvaril film. Po projekcijah so se navadi publiki predstavljali avtorji in glavni protagonisti. Iz njihovih poznejših intervjujev lahko sklepamo, kako pomembno in impresivno je bilo zanje stopiti pred tako številčno publiko in izvabiti aplavz.

Da, mesto je bilo med odvijanjem festivala iz leta v leto povsem prepojeno s posebnim vzdušjem, središče filmskega dogajanja, polno novinarjev z vseh koncev in krajev, ki so poročali, kaj je novega v tedanji produkciji jugoslovanskega filma.

In to je verjetno tista podoba Pulja, ki jo je v duhu videl vizionar Marijan Rotar, ko si je zastavil cilj, da filmski festival umesti v prizorišče, ki ga premore le malo mest, v mogočno Arenu.

Klaudija Velimirović 🗨️

Beatifikacija patra Straška?

Na pobudo lazaristov iz Ljubljane je lani stekel proces za beatifikacijo p. Janeza Straška. Generalni vizitator iz Vatikana p. Giuseppe Guerra je 8. februarja obiskal hišo lazaristov v Novingradu na Dobri in za postulatorja beatifikacije postavil p. Daria Grbca.

Lazarist Janez Strašek je bil ubit na Lcvetno nedeljo 30. marca 1947 na poti iz Ozlja na Svetice. V okviru postopka njegove razglasitve za blaženega sta 9. februarja v hiši lazaristov v Vrapču naši članici **Katarina Furjan** in **Polona Jurinić**, v navzočnosti postulatorja p. Guerre, vizitatorjev iz Ljubljane **Pavleta Novaka** in p. **Antona Pusta** ter p. **Filipa Vičiča** iz Novigrada na Dobri podali izjave o svojih priprošnjah za oz-

Katarina Furjan, Anton Pust, Giuseppe Guerra, Polona Jurinić, Filip Vičič in P. Novak. Foto: ZJ

dravitev njunih težkih boleznih. Postulator iz Vatikana je Svetice prvič obiskal 5. junija lani, ko se je tudi podrobneje seznanil z življenjsko usodo in mučeništvom p. Janeza. (poj) 🗨️

Imeti dobrega prijatelja je največje bogastvo na svetu

Novembra lani je v 82. letu starosti umrl slovenski častnik in publicist Marijan F. Kranjec (1935-2017). Osebno ga nisem poznal, a sva si izmenjala štiri pisma, podaril pa mi je tudi knjigi *Zarote in atentati na Tita* (2009) ter *Slovenska vojaška inteligenca* (2005).

Kranjec je do konca življenja istočasno delal na več projektih. Po njegovem odhodu je nastala globoka praznina. O njegovem plodnem delovanju je obsežno besedilo napisala pesnica **Tatjana Malec** – prebrati ga je mogoče na spletnem mestu [rtvsl.si: http://www.rtvsl.si/blog/tatjana-malec/slovo-od-marijana-f-kranjca-upokojenega-castnika-in-publicista/118142](http://www.rtvsl.si/blog/tatjana-malec/slovo-od-marijana-f-kranjca-upokojenega-castnika-in-publicista/118142). Pesnica je pokojniku posvetila tudi daljšo pesnitev; iz nje se me je najbolj dotaknil del o prijateljstvu, ki ga danes neizmerno potrebujemo.

(KraS) 🗨️

Tatjana Malec: Pojdi misel na pot! (odlomek)

Prijateljstva ni mogoče izrezati iz srca. Prijateljstvo je čustvo veselja in upanja. Prijateljstvo je tvorno sodelovanje, na simbolni ravni je nekaj najlepšega. Prijateljsko čustvo vse razume in odpušča. Prijateljstvo ne išče napak, izreka pohvale. Prijateljstvo je prostor človekove biti. Prijateljstvo je hvaležnost, je neko intimno čustvo,

ki se dogaja, plemeniti in očičuje.

Na antični ravni se prijateljstvo nanaša na duhovno bit,

na resnico, ki nima ne barve, ne dvojnika. Prijateljstvo je čustvo velike naklonjenosti in zaupanja.

Prijateljstvo je pesem, melodija, je razpiranje duhovne rože navzven, obrnjene proti soncu.

Imeti dobrega prijatelja je največje bogastvo na svetu.

Arbitražni vozlel – ga je mogoče razvezati? Kako?

Tudi zadnje obdobje slovensko-hrvaških odnosov so zaznamovala nesoglasja glede arbitražne rzsodbe. Slovenija jo uresničuje, Hrvaška ne priznava. Je mogoče priti do rešitve, ki bi presekala spore?

Slovenija je 30. decembra lani, šest mesecev po tistem, ko je arbitražno sodišče objavilo rzsodbo o m eji med Slovenijo in Hrvaško, začela z njeno implementacijo. To pomeni, da je izvaja jurisdikcijo na ozemljih, ki jih je sodišče 29. junija 2017 prisodilo Sloveniji. "Če bo mejna črta spoštovana, incidentov ni pričakovati," je zagotavljal predsednik slovenske vlade **Miro Cerar**.

Napoved se ni uresničila. Neprijetnosti občutijo ribiči. Slovenski so do konca februarja od hrvaških organov prejeli 48 kazni; v postopkih bo njihov zagovornik hrvaški odvetnik **Ivica Senjak**. Več sto evrov visoke kazni pa so slovenski organi izrekli savudrijskim ribičem; njihov zastopnik je slovenski odvetnik **Miha Kozinc**.

V Bruslju sta se 14. februarja sešla predsednik Evropske komisije **Jean-Claude Juncker** in hrvaški premier **Andrej Plenković**. "Pomagati želimo, da se to vprašanje reši, in mislim, da bomo to uspeli storiti," je dejal Juncker. Plenković pa je

dodal: »Pozivam še enkrat ob podpori Junckerja kolega Cerarja, da se usedemo z ekipama in poskušamo najti rešitev, ki bo dobra za Hrvaško in Slovenijo.«

Slovenija vztraja, da vmesne poti ni, da je dogovore treba spoštovati in sodbe uresničevati. Zato je slovenska vlada v Bruselj poslala pismo z elementi tožbe proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne sodbe. Gre za pismo na podlagi 259. člena lizbonske pogodbe, ki določa, da lahko članica, ki meni, da druga članica ni izpolnila obveznosti, ki izhaja iz pogodb, zadevo predloži Sodišču EU. "Pričakujemo, da bo Evropska komisija sama ukrepala, sicer pa bomo sami," je pojasnil slovenski premier Miro Cerar.

Kaj je jedro spora?

Spomnimo: meddržavni dogovor o pre-pustitvi mejnega spora ad hoc arbitraži sta pred osmimi leti dosegla takratna premiera **Borut Pahor** in **Jadranka Kosor**, s tem pa odmrznila hrvaško pot v Evrop-

V Sloveniji spet predčasne volitve

Predsednik slovenske vlade Miro Cerar je 14. marca presenetil z nepreklicnim odstopom. Povod je bila odločitev vrhovnega sodišča o razveljavitvi referendumskega izida o 2. tiru, ki pomeni tudi ustavitev tega pomembnega infrastrukturnega projekta.

Med vzroke za Cerarjev odstop analitiki uvrščajo tudi trenja v vladni koaliciji, ki sta jo poleg premierjeve stranke SMC sestavljali še stranki **Desus Karla Erjavca** in **SD Dejana Židana**. To bodo že tretje predčasne parlamentarne volitve v Sloveniji zapored. Volilni datum ob zaključku redakcije Novega odmeva še ni bil znan, v pošteev pa pride obdobje od maja do junija. (jpt)

ske unijo. Kot pokrovitelj tega dogovora je nastopila evropska komisija. Hrvaška se je iz postopka arbitraže enostransko umaknila predlani, po tako imenovani aferi prisluhov, ki po mnenju mednarodne skupnosti in Slovenije ni škodila presoji, Hrvaška pa je ocenila, da jo je nepovratno »kontaminirala«.

Arbitražno sodišče je glede kopenske meje potrdilo prek 90 odstotkov meje. Za 20 spornih območij je presodilo, naj se upošteva dotedanja katastrska meja. V ostalih pritožbah je upoštevalo moč argumentov ene ali druge strani. Največ nejevolje na Hrvaškem pa je sprožila odločitev o meji v Piranskem zalivu in slovenskem stiku z odprtim morjem, ki je povsem drugačna, kot si jo je želela Hrvaška. (jpt)

Miro Cerar. Foto: Vlada RS

Andrej Plenković. Foto: Vlada RH

Jean-Claude Juncker. Foto: EC.Europa.EU

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

Običaji starine, so ščit domovine.

Neumen je tisti ptič, ki se sramuje svojega gnezda.

Ljubo doma, kdor ga ima.

Ne z besedo puhlo, ki v ustih mine, z deli kažimo ljubezen do domovine!

Povsod je lepo, a doma je najlepše.

Kako sem sam sebi postal dedek

Kako se v času obveznega služenja vojaškega roka rešiti te obveznosti? Zapisujemo recept mladeniča iz Hrvaške, domnevno preverjen v času, ko je vojaška obveznost še obstajala. Takole se je glasilo njegovo pismo nadrejenim:

»Spoštovani, dovolite mi, da pojasnim svoje razmere, v upanju, da boste ugodno rešili moj primer. Pričakujem poziv v vojsko in vas prosim, da me ne rekrutirate. Imam 23 let, poročen sem s 47-letno vdovo, ki ima hčerko, staro 26 let, s katero je poročen moj oče. Tako je pravzaprav moj oče meni postal zet, istočasno pa je tudi moja žena mojemu očetu tašča, hčerka moje žene pa je meni mačeha. Nedavno sva z ženo dobila sina. Ta otrok je brat očetove žene ter zet mojega očeta. Istočasno je on meni stric, ker je brat moje mačeha. Nedavno je rodila tudi

žena mojega očeta. Ta otrok je moj polbrat, ker je sin mojega očeta, istočasno pa tudi moj vnuk, ker je sin ženinine hčerke. Tako sem jaz brat svojemu vnuku, oče ženinine hčerke in brat njenemu sinu. Jasno je, da sem sam sebi stari oče. Upam, da sem vam vse jasno in natančno pojasnil. Hvala za odgovor!«

In odgovor? V odločbi je pisalo, da se dotična oseba za stalno razrešuje vojaške obveznosti, zaradi dvoma o psihični stabilnosti, zaradi kaotičnih družinskih odnosov. Avtor neznan. Tekst je prispel prek e-pošte na naslov p. **Marka Glogovića**. (poj) 🗨

Ne pozabimo slovenskih jedi

Notranjske dobrote s slastnimi imeni

Ko se sprehajaš po Notranjski in te pot pripelje v Idrijo, kar zadiši po priljubljeni rudarski jedi - žlikrofih. Te testenine – običajno nadevane s krompirjem, zelišči, ocvirki in prekajeno slanino – se pogosto postreže z bakalco, golažem iz koštruna ali zajca. V bližnjem Cerknem pa so se ohranile preproste jedi iz časov hude lakote, ko so iznajdljivi ljudje iz domačih pridelkov ustvarjali prave čudeže. Spoznajte jih nekaj.

Karaževc: približno enako količino olupljenega krompirja in jabolk, očiščenih in narezanih na krljce, prelijemo z vodo, posolimo in kuhamo. Skuhano jed odcedimo, pretlačimo in zabelimo z maslom ali zaseko.

Fižlevc pripravimo s svežim fižolom in jabolki, narezanimi na koščke. Ko je zmes kuhana, napravimo prežganje, posolimo in popoprano in jed je gotova.

Smukavc je prava enolončnica iz listnatih vrtnin. Narežemo sveže zelje in ohrovt,

liste kolerabe, svežo zeleno, lahko tudi koprive (vse, kar imamo listnatega). Skuhamo v slanem kropu. Posebej skuhamo olupljen krompir. Kuhanega pretlačimo in zmešamo z zelenjavo. Zabelimo s strtim česnom, zaseko in poprom. Jed mora biti gosta kot pire.

Želševka ali drobnjakova potica: lahko napravimo sladko ali slano. Pri pripravi sladke v nadev dodamo rozine in vanilin sladkor.

Sestavine za testo: 1 kg moke, kocka kvasa, ščepec soli, ščepec sladkorja, ½ l mle-

ka, 1 dl olja. Za nadev: ¼ kg masla, velik šopek drobnjaka, 1 šopek mlade čebule. Priprava: Testo zamesimo in pustimo da pokrito počiva in vzhaja. Nato testo razvaljamo na 1 cm debelo, namažemo z raztopljenim maslom, na katerem smo na hitro popražili drobno narezan drobnjak in mlado čebulo. Testo zvijemo in ga damo v pomaščen pekač. Pustimo, da zopet vzhaja. Pečemo okrog ene ure na 170-180 stopinjah. Najboljša želševka je sveža in še malo topla. Slana se lepo prileže k dušenemu kislemu zelju.

Ivanka Nikčević 🗨

Smukavc

Želševka

Darilo Slovenskemu domu

Slikarska zapuščina opernega umetnika

Galerija Slovenskega doma, ki so jo skozi desetletja napolnila dela slovenskih umetnikov, ki so se prav v našem društvu predstavili zagrebški likovni publiki, je od februarja bogatejša za dve deli Josipa Križaja, ki se je v hrvaško kulturno zgodovino vpisal predvsem kot glasbeni umetnik.

Josip Križaj je na opernih deskah ne le pel, ampak tudi režiral. Podpisal se je pod deset opernih izvedb. Tomislav Neralić je za Križaja povsem točno dejal, da je bil »operni umetnik, ki je bil pred svojim časom«.

Glasba pa ni bila edina sestavina Križajevega življenja. Avtorica umetnikove življenjepisa **Marija Barbieri** je zapisala, da je bil vsestranski človek, ki je do poznih let ohra-

njal svežino, vedrino in mladostni zanos. Med drugim je bil tudi zbiratelj (ukvarjal se je s filatelijo) in velik ljubitelj narave (bil je strasten lovec, ribič in planinec). V prostem času pa je tudi rad slikal. Med drugim je ustvaril umetniški deli, ki sta ju **Nevenka** in **Dubravko Ceranić** podarila Slovenskemu domu - v trajno hrambo in spomin.

(akm)

Josip Križaj, olje na platnu, 1932

Josip Križaj, olje na platnu, 1932